

Arbetslöshetsförsäkringen

Sammanfattning

I detta ärende behandlar arbetsmarknadsutskottet 43 motionsyrkanden om arbetslöshetsförsäkringen från den allmänna motionstiden 2013.

Utskottet anser att en väl utformad arbetslöshetsförsäkring som är generös vid kortvarig arbetslöshet kan öka flexibiliteten genom att människor blir trygga och vågar pröva nya arbeten. En alltför generös försäkring kan däremot göra att de ekonomiska drivkrafterna att bryta arbetslösheten blir för svaga. Som försäkringen var utformad före 2007 – med en hög ersättningsnivå under flera års tid och alltför generösa inträdesvillkor – riskerade den att i praktiken bli en långvarig försörjning som motverkade arbetslinjen. Försäkringen fungerade då mer som ett allmänt försörjningsstöd än som ett ekonomiskt stöd under en omställningsfas. Utskottet konstaterar att många av de frågor som väckts i motionerna om försäkringen är under utredning. Detta utredningsarbete bör avvaktas, varför motionerna kan avslås.

I betänkandet finns 13 reservationer och 6 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Utskottets överväganden	6
Grundläggande principer för försäkringen	6
Administrering av försäkringen och aktivitetsstödet	10
Villkor för rätt till ersättning	12
Rätten att begränsa sitt arbetssökande och deltidsbegränsningen	17
Icke-diskriminerande regelverk, m.m.	19
Företagares villkor och regler om bisyssla i försäkringen	22
Förtroendevaldas villkor i försäkringen	25
Aktivitetsrapporter för personer med aktivitetsstöd	28
Reservationer	32
1. Grundläggande principer för försäkringen, punkt 1 (S)	32
2. Grundläggande principer för försäkringen, punkt 1 (MP)	34
3. Grundläggande principer för försäkringen, punkt 1 (V)	35
4. Administrering av försäkringen och aktivitetsstödet, punkt 2 (V)	37
5. Villkor för rätt till ersättning, punkt 3 (MP)	38
6. Villkor för rätt till ersättning, punkt 3 (V)	38
7. Rätten att begränsa sitt arbetssökande, punkt 4 (SD, V)	41
8. Deltidsbegränsningen, punkt 5 (SD)	42
9. Icke-diskriminerande regelverk, m.m., punkt 6 (S)	43
10. Icke-diskriminerande regelverk, m.m., punkt 6 (V)	44
11. Företagares villkor och regler om bisyssla i försäkringen, punkt 7 (MP)	46
12. Företagares villkor och regler om bisyssla i försäkringen, punkt 7 (V)	47
13. Aktivitetsrapporter för personer med aktivitetsstöd, punkt 9 (V)	48
Särskilda yttranden	50
1. Grundläggande principer för försäkringen, punkt 1 (SD)	50
2. Rätten att begränsa sitt arbetssökande, punkt 4 (S)	50
3. Deltidsbegränsningen, punkt 5 (S)	51
4. Deltidsbegränsningen, punkt 5 (MP)	51
5. Deltidsbegränsningen, punkt 5 (V)	51
6. Förtroendevaldas villkor i försäkringen, punkt 8 (V)	52
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	53
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013	53

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Grundläggande principer för försäkringen

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:So624 av Hillevi Larsson m.fl. (S) yrkande 1,
 2013/14:A222 av Anders Sellström och Anders Andersson (båda KD) yrkandena 1 och 2,
 2013/14:A223 av Jörgen Hellman m.fl. (S),
 2013/14:A282 av Lennart Axelsson och Eva-Lena Jansson (båda S),
 2013/14:A304 av Olle Thorell m.fl. (S),
 2013/14:A331 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 7,
 2013/14:A357 av Edward Riedl (M),
 2013/14:A365 av Mehmet Kaplan m.fl. (MP) yrkande 2 och
 2013/14:A409 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 28.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (MP)

Reservation 3 (V)

2. Administrering av försäkringen och aktivitetsstödet

Riksdagen avslår motion

2013/14:A331 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 21 och 22.

Reservation 4 (V)

3. Villkor för rätt till ersättning

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Sf264 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 5,
 2013/14:A249 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S) och
 2013/14:A331 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 8–11, 19 och 20.

Reservation 5 (MP)

Reservation 6 (V)

4. Rätten att begränsa sitt arbetssökande

Riksdagen avslår motion

2013/14:A331 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 18.

Reservation 7 (SD, V)

5. Deltidsbegränsningen

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Sf203 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 12,
 2013/14:A259 av Lena Hallengren och Matilda Ernkrans (båda S),
 2013/14:A274 av Christer Engelhardt (S) och
 2013/14:A347 av Börje Vestlund (S).

Reservation 8 (SD)

6. Icke-diskriminerande regelverk, m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:A331 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 12, 13, 16 och 17 samt

2013/14:A388 av Hannah Bergstedt m.fl. (S) yrkande 4.

Reservation 9 (S)

Reservation 10 (V)

7. Företagares villkor och regler om bisyssla i försäkringen

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Sf203 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkandena 6, 9 och 10,

2013/14:N210 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 22,

2013/14:A331 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 14 och

2013/14:A383 av Kristina Nilsson och Jasenko Omanovic (båda S).

Reservation 11 (MP)

Reservation 12 (V)

8. Förtroendevaldas villkor i försäkringen

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:A216 av Ingemar Nilsson och Kristina Nilsson (båda S),

2013/14:A229 av Christer Engelhardt (S),

2013/14:A273 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (S),

2013/14:A308 av Adnan Dibrani m.fl. (S),

2013/14:A318 av Helén Pettersson i Umeå m.fl. (S) och

2013/14:A331 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 15.

9. Aktivitetsrapporter för personer med aktivitetsstöd

Riksdagen avslår motion

2013/14:A327 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 13 (V)

Stockholm den 25 mars 2014

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Jessica Polfjärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jessica Polfjärd (M), Ylva Johansson (S), Maria Plass (M), Katarina Brännström (M), Maria Stenberg (S), Gustav Nilsson (M), Patrik Björck (S), Christer Nylander (FP), Ann-Christin Ahlberg (S), Annika Qarlsson (C), Hanif Bali (M), Andreas Carlson (KD), Mattias Karlsson (SD), Kerstin Nilsson (S), Anna-Lena Sörenson (S), Gunvor G Ericson (MP) och Ali Esbati (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar arbetsmarknadsutskottet 43 motionsyrkanden om arbetslöshetsförsäkringen från den allmänna motionstiden 2013. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan.

Tidigare under riksmötet har arbetsmarknadsutskottet behandlat vissa frågor om arbetslöshetsförsäkringen i betänkande 2013/14:AU2 om budgeten för 2014 inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Utskottets överväganden

Grundläggande principer för försäkringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om grundläggande principer för arbetslöshetsförsäkringen.

Jämför reservationerna 1 (S), 2 (MP) och 3 (V) samt särskilt yttrande 1 (SD).

Bakgrund

Medlemskap i en arbetslöshetskassa är i dag frivilligt. Rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa har enligt 34 § lagen (1997:238) om arbetslöshetskassor, fortsättningsvis LAK, var och en som vid ansökningstillfället förvärvsarbetar och uppfyller villkoren i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde. Även den som vid ansökningstillfället inte arbetar har rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa om han eller hon uppfyllde villkoren när han eller hon senast arbetade. Däremot har inte den som är medlem i en annan arbetslöshetskassa eller har fyllt 64 år rätt att bli medlem.

Regeringen beslutade den 29 april 2010 att ge en parlamentariskt sammansatt kommitté, den s.k. parlamentariska socialförsäkringsutredningen (dir. 2010:48), i uppdrag att se över de allmänna försäkringarna vid sjukdom och arbetslöshet. Kommittén ska överväga förändringar som kan leda till mer hållbara sjuk- och arbetslöshetsförsäkringar. Som en grundläggande utgångspunkt för kommitténs överväganden i fråga om arbetslöshetsförsäkringen uttalades att försäkringens inkomstrelaterade ekonomiska ersättning ska omfatta alla som förvärvsarbetar och uppfyller arbetsvillkoret och grundvillkoren, dvs. göras obligatorisk. Den 13 september 2012 fick kommittén genom tilläggsdirektiv (dir. 2012:90) ytterligare uppdrag och en förlängd utredningstid till den 31 januari 2015.

Motionerna

Socialdemokraterna föreslår i motion 2013/14:A409 yrkande 28 av *Ylva Johansson m.fl.* en omfattande översyn av arbetslöshetsförsäkringen. Partiet framhåller att en väl fungerande, frivillig och solidariskt finansierad omställningsförsäkring är en viktig grundsten i den svenska arbetsmarknadsmodellen. Rätt utformad kommer en sådan arbetslöshetsförsäkring enligt partiet att möjliggöra en nödvändig strukturomvandling, ge dem som förlo- rar jobbet ekonomisk trygghet, stimulera efterfrågan i ekonomin när arbetslösheten stiger och motverka press nedåt på lönerna samt upprätthålla

arbetslinjen. Socialdemokraterna eftersträvar en arbetslöshetsförsäkring där inkomsten är försäkrad. För att uppnå detta måste man enligt partiet höja såväl taket i försäkringen som ersättningsnivån för alla till 80 procent under hela ersättningsperioden. Partiet pekar på att låga löner, deltider och otrygga anställningar gör att många inte kommer in i arbetslöshetsförsäkringen eller att man tvingas välja bort den. Socialdemokraterna vill att en översyn av arbetslöshetsförsäkringen också tar hänsyn till dessa orättvisor. I ett antal enskilda socialdemokratiska motioner framförs liknande bedömningar och förslag. *Hillevi Larsson m.fl. (S)* menar i motion 2013/14:So624 yrkande 1 att man behöver återupprätta arbetslöshets- och sjukförsäkringen, bl.a. eftersom en del sjuka och arbetslösa får vända sig till anhöriga eller socialtjänsten för att få hjälp med sin försörjning. *Jörgen Hellman m.fl. (S)* ger i motion 2013/14:A223 om arbetslöshetsförsäkringen och arbetsmarknadspolitiken exempel på brister som motionärerna ser i dagens försäkring. I motion 2013/14:A282 av *Lennart Axelsson* och *Eva-Lena Jansson (S)* betonas behovet av ett bra ekonomiskt stöd vid arbetslöshet, vilket bl.a. innebär att de allra flesta får 80 procent av sin tidigare inkomst under hela ersättningsperioden. *Olle Thorell m.fl. (S)* pekar i motion 2013/14:A304 på behovet av en översyn av arbetslöshetsförsäkringen.

Miljöpartiet vill enligt motion 2013/14:A365 yrkande 2 av *Mehmet Kaplan m.fl.* införa vad partiet kallar arbetslivstrygghet. Miljöpartiets förslag om arbetslivstrygghet kombinerar en inkomstförsäkring med en gemensam grundtrygghet för alla som inte kan arbeta på grund av sjukdom eller arbetslöshet. Förslaget innebär ett höjt tak i arbetslöshetsförsäkringen de första 100 dagarna. Därefter sänks nivån trappstegsvis över tid. Miljöpartiet föreslår också att en allmän grundförsäkring vid sjukdom och arbetslöshet för alla över 20 år utreds.

Vänsterpartiet anser enligt motion 2013/14:A331 av *Josefin Brink m.fl.* yrkande 7 att utgångspunkten för en översyn av arbetslöshetsförsäkringen ska vara att det även i fortsättningen ska vara frivilligt att vara medlem i en arbetslöshetskassa och att arbetslöshetsförsäkringen ska vara solidariskt finansierad. Partiet noterar att systemet med statliga finansieringsbidrag till arbetslöshetskassor med facklig anknytning infördes på 1930-talet, eftersom det ansågs vara det billigaste, administrativt enklaste och effektivaste sättet att organisera arbetslöshetsförsäkringen. Det förhållandet gäller enligt Vänsterpartiet också i dag. Partiet hävdar att ett obligatorium inte, som vissa borgerliga företrädare har hävdat, skulle lösa de tre problem som partiet ser med arbetslöshetsförsäkringen: att så få arbetslösa över huvud taget får ersättning, att taket är så lågt att få få 80 procents ersättning och att avgifterna är så höga att många har lämnat försäkringen. En obligatorisk försäkring skulle dessutom, enligt partiet, kräva att nya kontrollsystem byggdes upp och kunna leda till en lägre facklig anslutningsgrad.

Anders Sellström och Anders Andersson (KD) vill enligt motion 2013/14:A222 yrkande 1 att man ser över möjligheten att införa en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Motionärerna föreslår också att man bör indexera taket i a-kassan (yrkande 2). Även i motion 2013/14:A357 av *Edward Riedl (M)* framhålls behovet av att se över möjligheten att införa en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

Utskottets ställningstagande

Arbetsmarknadspolitikens mål är att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. Att arbetslöshetsförsäkringen fungerar som en omställningsförsäkring är en central del i detta. Omfattande reformer har genomförts i arbetslöshetsförsäkringen sedan alliansregeringen tillträdde hösten 2006. De har varit en del av den större helhet som Alliansens jobbpolitik, byggd på arbetslinjen, utgör. Där ingår också bl.a. jobbskatteavdragen och de sänkta arbetsgivaravgifterna för unga, som tillsammans med förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen har gjort att det bättre lönar sig att arbeta och har blivit mer lönsamt för företagen att anställa.

Det råder enligt utskottets mening ingen tvekan om att utformningen av arbetslöshetsförsäkringen påverkar arbetsmarknaden. En väl utformad försäkring som är generös vid kortvarig arbetslöshet kan öka flexibiliteten genom att människor blir trygga och vågar pröva nya arbeten. En alltför generös försäkring kan däremot göra att de ekonomiska drivkrafterna att bryta arbetslösheten blir för svaga. Det gäller att finna balanspunkten däremellan. Som försäkringen var utformad före 2007 – med en hög ersättningsnivå under flera års tid och alltför generösa inträdesvillkor – riskerade den att i praktiken bli en långvarig försörjning som motverkade arbetslinjen. Försäkringen fungerade då mer som ett allmänt försörjningsstöd än som ett ekonomiskt stöd under en omställningsfas.

Utskottet redogjorde i föregående års yttrande till finansutskottet över utgiftsramarna (2012/13:AU1y) för svensk och internationell forskning som entydigt visar att en höjd ersättningsgrad generellt ökar arbetslöshets-tiden. Utskottet noterade också att forskningen visar att det finns fördelar med en s.k. fallande ersättningsprofil av den typ som numera finns i den svenska försäkringen, eftersom sökintensiteten ökar i slutet av en ersättningsperiod. Det kan också bidra till en ökad rörlighet både geografiskt och yrkesmässigt. Utskottet noterar att även flera av oppositionspartierna på senare år har anslutit sig till denna analys och numera i sina budgetalternativ förordar nedtrappning i ersättningsnivån eller av den högsta dagpenningen efter en del av ersättningsperioden.

Utskottet tar avstånd från den negativa bild som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet tecknar av regeringens regeländringar och effekterna av dem. Reformeringen av arbetslöshetsförsäkringen har syftat till att bidra till en varaktigt högre sysselsättning genom att öka sökaktiviteten och sannolikheten att acceptera ett jobberbjudande. Detta har skett

med beaktande av de negativa konsekvenser som arbetslösheten har för såväl den enskilde som för samhället. Utskottet vill erinra om att förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen är den av regeringens arbetsmarknadsreformer som i högst grad bidrar till minskad arbetslöshet, enligt den uppföljning av sysselsättningspolitiken som redovisades i 2013 års ekonomiska vårproposition. Långsiktigt beräknas reformerna av arbetslöshetsförsäkringen öka sysselsättningen med ca 45 000 personer och ca 39 000 årsarbetskrafter, motsvarande 70,2 miljoner arbetade timmar. Arbetslösheten beräknas långsiktigt minska med 0,7 procentenheter som ett resultat av förändringarna i försäkringen.

Utskottet vill betona att svaret på hur man bäst ska göra avvägningen mellan graden av trygghet och graden av omställning i arbetslöshetsförsäkringen inte är enkelt att finna eller kan sökas i forskningslitteraturen. Att det emellertid handlar om just en *avvägning* mellan två viktiga värden framstår som tydligt för utskottet. Forskning som baseras på såväl svenska som internationella data pekar, tvärtemot vad som ibland påstås i debatten, tydligt i samma riktning när det gäller vilka effekter en alltför generös arbetslöshetsförsäkring riskerar att få på arbetslösheten, vilket utskottet gav exempel på i höstens budgetbetänkande för utgiftsområde 14 (bet. 2013/14: AU2). I ett läge med en fortfarande relativt svag konjunktur och en alltför hög nivå på arbetslösheten och långtidsarbetslösheten vore det därför enligt utskottets mening riskfyllt och felaktigt att som enskild åtgärd kraftigt höja taket i försäkringen.

När det gäller frågan om en obligatorisk eller frivillig försäkring, som tas upp av Vänsterpartiet och ett antal enskilda motionärer, vill utskottet framhålla att det är mycket angeläget att alla som arbetar och uppfyller villkoren för försäkringen också har ett gott skydd vid arbetslöshet. Enligt uppgifter i Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens (IAF) statistikdatabas har arbetslöshetskassornas medlemsantal stigit med ca 139 000 personer mellan september 2008 och december 2013. Bara under 2013 har medlemsantalet i kassorna stigit med knappt 21 000 personer. Att trenden är tydligt positiv visas också av att det tredje kvartalet 2008 var det senaste inrapporterade kvartalet då medlemsantalet i arbetslöshetskassorna sjönk.

Utskottet anser emellertid att det vore önskvärt om ännu fler förvärvsarbetsbetande var berättigade till en trygg inkomstförsäkring vid arbetslöshet. Enligt IAF:s statistik fick 298 000 personer arbetslöshetsersättning någon gång under 2013, vilket var fler än under 2012 och 2011 då antalet var 286 000. Att fler personer fick arbetslöshetsersättning betyder dock inte att trenden är stigande. Tvärtom var antalet ersättningstagare färre både i november och december 2013 jämfört med motsvarande månader 2012.

I det ljuset är det enligt utskottets mening välkommet att regeringen den 1 januari 2014 avskaffade den arbetslöshetsavgift som arbetslöshetskassorna betalat till staten och som arbetslöshetskassorna i sin tur tagit ut av sina icke arbetslösa medlemmar genom en högre medlemsavgift. Den

högre graden av medlemsfinansiering som införts tidigare under mandatperioden har nämligen visat sig bidra till en minskad anslutningsgrad. Utskottet ser det också som positivt att en av utgångspunkterna för den parlamentariska socialförsäkringsutredningens arbete är att den framtida arbetslöshetsförsäkringens inkomstrelaterade ekonomiska ersättning ska omfatta alla som förvärvsarbetar och uppfyller arbetsvillkoret.

Med det anförda anser utskottet att motionerna 2013/14:So624 (S) yrkande 1, 2013/14:A222 (KD) yrkandena 1 och 2, 2013/14:A223 (S), 2013/14:A282 (S), 2013/14:A304 (S), 2013/14:A331 (V) yrkande 7, 2013/14:A357 (M), 2013/14:A365 (MP) yrkande 2 och 2013/14:A409 (S) yrkande 28 bör avslås.

Administrering av försäkringen och aktivitetsstödet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om administrering av arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet.

Jämför reservation 4 (V).

Bakgrund

Den 1 januari 2007 upphävdes en bestämmelse i LAK om att staten skulle ta ut en utjämningsavgift av arbetslöshetskassorna för varje medlem, motsvarande tre procent av den gällande högsta dagpenningen. Utjämningsavgiften finansierade ett utjämningsbidrag som staten enligt bestämmelser i förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor utbetalade till kassor med hög arbetslöshet eller med få medlemmar och hög medlemsavgift.

Arbetslöshetsersättningen hanteras och betalas ut av arbetslöshetskassorna. För närvarande finns det 29 självständiga arbetslöshetskassor. Delta-gande i ett arbetsmarknadspolitiskt program ger som huvudregel rätt till aktivitetsstöd. Aktivitetsstöd utbetalas av Försäkringskassan. Om en person uppfyller villkoren för rätt till arbetslöshetsersättning beräknas aktivitetsstödet på basis av ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen. Om personen inte har rätt till arbetslöshetsersättning får han eller hon en lägsta nivå av aktivitetsstöd. Dagar med aktivitetsstöd samordnas med dagpenning enligt arbetslöshetsförsäkringen. Den 13 september 2012 gavs den parlamentariska socialförsäkringsutredningen genom tilläggsdirektiv (dir. 2012:90) bl.a. i uppdrag att, med utgångspunkt i sitt förslag om hur administrationen av arbetslöshetsförsäkringen ska organiseras, analysera och ge förslag till hur hanteringen av aktivitetsstödet och utvecklingsersättningen på bästa sätt ska organiseras i syfte att effektivisera hanteringen.

Motionen

Vänsterpartiet menar i motion att 2013/14:A331 yrkande 21 av Josefin Brink m.fl. att arbetslöshetskassornas administrationskostnader bör fördelas solidariskt mellan kassorna. Därför bör ett förutsägbart system för utjämningsavgifter respektive utjämningsbidrag införas. Partiet anser vidare att hanteringen av aktivitetsstödet har blivit besvärligare i och med att det utbetalda aktivitetsstödet ska samordnas med dagar och nivåer i arbetslöshetsförsäkringen. Samordningen mellan de olika aktörerna – arbetslöshetskassorna, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen – leder också till fördröjda utbetalningar. Ansvaret för aktivitetsstödet bör därför enligt partiets mening föras över till kassorna (yrkande 22).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att avskaffandet av den s.k. arbetslöshetsavgiften innebär att arbetslöshetskassornas medlemsavgifter i högre utsträckning kommer att spegla skillnader i deras administrativa kostnader. En del av skillnaderna i medlemsavgift mellan kassorna förefaller även i dag bero på skillnader i administrationskostnader.

IAF har påpekat att administrationskostnaderna fortsätter att variera kraftigt mellan kassorna (IAF-rapport 2013:22). Arbetslöshetskassor som relativt sett är lika stora, vad gäller antalet medlemmar, kan ha helt olika nivå på de administrativa kostnaderna. Enligt vad utskottet uppfattat kan det alltså finnas utrymme för höjd effektivitet och i förlängningen ytterligare lägre medlemsavgifter i vissa kassor. Utskottet vill i sammanhanget understryka att arbetslöshetsavgiftens avskaffande i kombination med kassornas ökade kapital de senaste åren (IAF-rapport 2013:2) inte bör tas till intäkt för att minska effektiviseringsarbetet i kassornas administration. Utskottet kan vidare konstatera att regeringen enligt 93 a § LAK får besluta om bidrag till en arbetslöshetskassa för andra ändamål än kostnader för ersättning som betalas ut enligt bestämmelser i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. Enligt utskottets mening saknas det behov av att återinföra ett omfördelningssystem mellan a-kassorna av den typ som gällde före 2007.

Utskottet kan konstatera att de frågeställningar som väcks i Vänsterpartiets motion om administrationen av arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet faller väl in i den parlamentariska socialförsäkringsutredningens uppdrag. Redan i de ursprungliga direktiven (dir. 2010:48) gavs utredningen i uppdrag att pröva alternativa organisationsformer för en framtida obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Samtidigt ska de fördelar, t.ex. arbetslöshetskassornas branschkännedom och den lägre nivån på felaktiga utbetalningar, som kännetecknar arbetslöshetsförsäkringen i jämförelse med andra stora trygghetssystem, tas till vara i en eventuell alternativ organisation.

Utskottet noterar att regeringen också har gjort bedömningen att det finns anledning att på nytt pröva om det går att åstadkomma en tydligare och effektivare organisering av det stöd som lämnas för försörjning vid deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program (aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning). Regeringen gav därför den 13 september 2012 utredningen ett utökat uppdrag (dir 2012:90) som bl.a. innebär att den, med utgångspunkt i sitt förslag till hur administrationen av arbetslöshetsförsäkring ska organiseras, ska analysera och ge förslag till hur hanteringen av aktivitetsstödet och utvecklingsersättningen på bästa sätt ska organiseras i syfte att effektivisera hanteringen.

Utskottet anser att utredningens överväganden bör avvaktas och att något initiativ från riksdagens sida därför inte är nödvändigt.

Med det anförda avstyrker utskottet motion 2013/14:A331 (V) yrkandena 21 och 22.

Villkor för rätt till ersättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om villkor för rätt till arbetslöshetsersättning.

Jämför reservationerna 5 (MP) och 6 (V).

Bakgrund

Villkoren för rätt till ersättning regleras i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, fortsättningsvis ALF. De allmänna villkoren för rätt till ersättning är enligt 9 § att en sökande är arbetsför och oförhindrad att åta sig arbete för en arbetsgivares räkning minst 3 timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan, är anmäld som arbets sökande hos den offentliga arbetsförmedlingen och även i övrigt står till arbetsmarknadens förfogande. Undantag från rätt till ersättning regleras i 10 §. De ändringar som riksdagen beslutade om i mars 2013 (prop. 2012/13:12, bet. 2012/13:AU6, rskr. 2012/13:173) och som trädde i kraft den 1 september 2013, innebar bl.a. att de allmänna villkoren begränsades till att gälla sådant som den arbets sökande kan uppfylla redan vid inskrivningen vid den offentliga arbetsförmedlingen. Villkor som måste uppfyllas under ersättningsperioden för att ge fortsatt rätt till ersättning har samlats i bestämmelserna om varning och avstängning från rätt till ersättning i 43–43 b §§.

Det arbetsvillkor som måste uppfyllas för att en sökande ska vara berättigad till ersättning regleras i 12–15 §§. Den huvudsakliga innebörden är att den sökande under en ramtid av tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde ska ha haft förvärvsarbete i minst sex månader och utfört arbetet under minst 80 timmar per kalendermånad, eller ska ha haft för-

värvsarbete i minst 480 timmar under en sammanhängande tid av sex kalendermånader och utfört arbetet under minst 50 timmar under var och en av dessa månader.

För att få inkomstrelaterad ersättning måste även medlemsvillkoret i 7 § uppfyllas, dvs. den sökande måste ha varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv månader.

Med ramtid avses enligt 15 a § de tolv månader som närmast föregick den månad då den sökande anmälde sig som arbetslös hos den offentliga arbetsförmedlingen. Om anmälningmånaden innehåller förvärsarbete, tid med föräldrapenning eller totalförsvarsplikt i en sådan omfattning att den kan tillgodoräknas i ett arbetsvillkor, ska den dock ingå i ramtiden.

Av 16–17 a §§ följer att viss tid är överhoppningsbar då ramtiden fastställs, exempelvis tid som sjukskriven, tid som föräldraledig och tid under vissa typer av utbildning. I 17 a § begränsas den överhoppningsbara tiden till högst fem år för alla förhållanden utom då den sökande har haft överhoppningsbar tid i form av tid som medföljande vid makes, makas eller sambos utlandstjänstgöring.

Ersättning lämnas enligt 22 § under högst 300 dagar (ersättningsperiod). Till en sökande som dag 300 i ersättningsperioden är förälder till barn under 18 år lämnas dock ersättning under högst 450 dagar.

I 43 och 43 a §§ regleras bl.a. att den arbetssökande kan varnas och stängas av från rätt till ersättning om han eller hon låter bli att söka eller avvisar ett erbjudet lämpligt arbete. Vad som avses med lämpligt arbete regleras i 44 §.

För att en arbetssökande ska ha rätt till arbetslöshetsersättning krävs som ovan nämnts bl.a. att personen står till arbetsmarknadens förfogande minst 3 timmar varje arbetsdag och minst 17 timmar per vecka. Samtidigt krävs för rätt till sjukersättning eller aktivitetsersättning att arbetsförmågan ska vara stadigvarande nedsatt med minst en fjärdedel på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan. Bestämmelser om Försäkringskassans ansvar för att särskilda insatser ska göras för att de som får tre fjärdedels sjukersättning eller aktivitetsersättning ska kunna få en anställning motsvarande den återstående arbetsförmågan fördes den 1 januari 2011 över från tidigare särslagstiftning till 33 kap. 26–28 §§ i den nya socialförsäkringsbalken.

Motionerna

Miljöpartiet konstaterar i motion 2013/14:Sf264 av Åsa Romson m.fl. att kravet på 80 timmars arbetad tid gör att många arbetssökande faller utanför systemet. Partiet vill att villkoret om beräkningstid för ersättning anpassas till dagens arbetsliv och föreslår att kravet på 80 timmar ersätts med ett inkomstvillkor, beräknat utifrån de sex bästa månaderna inom en tolv månadersperiod. Det skulle göra att exempelvis en egenföretagare med ojämna inkomster och en undersköterska med timanställning får rätt till

ersättning vid arbetslöshet, även om hen inte har jobbat så mycket som krävs de senaste månaderna. Partiet vill därför att det införs ett inkomstkrav i stället för krav på arbetad tid i a-kassan (*yrkande 5*).

Vänsterpartiet tar i motion 2013/14:A331 av *Josefin Brink m.fl.* upp ett antal andra frågor som rör villkoren för ersättning i arbetslöshetsförsäkringen, vilka bör utgöra utgångspunkter för en översyn av hela regelverket. Partiet framhåller att arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen innebär att det är mycket svårt för deltids- och visstidsanställda att kvalificera sig för ersättning. Eftersom kvinnor är överrepresenterade bland både deltidsarbetande och visstidsanställda är detta snäva arbetsvillkor strukturellt diskriminerande mot kvinnor. Utgångspunkten vid en översyn av arbetsvillkoret bör vara att utformningen ska vara så generös att det finns marginaler för sjukfrånvaro även för deltidsarbetande och visstidsanställda och att en strukturell diskriminering av kvinnor undviks (*yrkande 8*). Partiet anser att en översyn av medlemsvillkoret bör utgå från att den tid som en sökande måste ha varit medlem i en a-kassa inte får vara så kort att det lönar sig att stå utanför försäkringen till dess en uppsägning är ett faktum, men att medlemsvillkoret inte heller ska utestänga unga, som sällan erbjuds mer än korta visstidsanställningar, från möjligheten till inkomstrelaterad ersättning (*yrkande 9*). När det gäller den överhoppningsbara tiden anser partiet att det är svårt att finna övertygande skäl till att en person som har varit föräldraledig eller heltidsstuderande ska anses ha mindre arbetsmarknadsanknytning än en person som under samma tid har varit sjuk eller följt med maka, make eller sambo under dennes utlandstjänstgöring. Partiet menar att begränsningen av den överhoppningsbara tiden bör tas bort permanent alternativt vara densamma för alla typer av överhoppningsbar tid (*yrkande 10*). Vänsterpartiet anser också att reglerna i ALF bygger på att studier är något som bedrivs i ungdomen, före inträdet på arbetsmarknaden. Vänsterpartiet anser att tid med studier i ökad utsträckning bör vara överhoppningsbar tid och att reglerna i ALF bör utformas för att premiera, inte som i dag försvåra, livslångt lärande (*yrkande 11*). Partiet anser att kravet på att söka lämpligt arbete i hela Sverige är tufft, men att kravet att ta arbete utomlands är fullständigt orimligt. En särskild fråga i sammanhanget är om arbete i försvaret ska betraktas som lämpligt arbete. Arbetsförmedlingen och Försvarsmakten har kommit överens om att ingen ska anvisas arbete i försvaret. Det är dock, enligt partiets mening, inte lämpligt med en lösning som bara bygger på en överenskommelse mellan myndigheter, som kan ändras från den ena dagen till den andra. Regeringen bör därför ta initiativ till att i enlighet med vad som anförts föra in bestämmelser om arbete utomlands i allmänhet och inom Försvarsmakten i synnerhet i de föreskrifter som reglerar lämpligt arbete (*yrkande 19*). Vänsterpartiet konstaterar att det i dag saknas möjlighet att få ersättningsperioden förlängd efter 300 dagar. Partiet anser att det finns situationer då en förlängning är det mest rationella. Det är väsentligt att reglerna i arbetslöshetsförsäkringen är utformade så att de inte i praktiken sätter upp hinder

för den enskilde mot att få en varaktig anställning efter arbetslösheten, och därför bör det i vissa situationer finnas möjlighet till ytterligare en ersättningsperiod (*yrkande 20*).

I motion 2013/14:A249 av *Kurt Kvarnström* och *Carin Runeson (S)* påtalas att personer som beviljats tre fjärdedels sjukersättning har svårt att hitta anställningar på 25 procent och detta särskilt då de måste byta arbete. Reglerna i arbetslöshetsförsäkringen för denna grupp bör ses över.

Utskottets ställningstagande

När det gäller villkoren för rätt till ersättning framförs ett antal förslag av bl.a. Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Miljöpartiet förordar i motion 2013/14:Sf264 att kravet på arbetad tid för rätt till ersättning i försäkringen byts ut till ett inkomstkrav. Utskottet noterar att frågan har analyserats av den parlamentariska socialförsäkringsutredningen (SOU 2012:47) med utgångspunkt i de förslag som lämnades av Månadsuppgiftsutredningen (SOU 2011:40). Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen lämnade inte något förslag men undersökte ett antal möjliga handlingsstrategier. Utredningen drog bl.a. slutsatsen att en utgångspunkt lämpligen vore att ett inkomstvillkor – liksom dagens krav på arbetad tid – bör ligga på den nivå som ungefär motsvarar ett halvtidsarbete. Ett tänkbart inkomstvillkor skulle enligt utredningens bedömning kunna vara att den sökande för att uppfylla villkoret ska ha minst 8 000–10 000 kronor i inkomst per kalendermånad i minst sex månader under ramtiden. Ett inkomstvillkor i denna storleksordning skulle leda till att de som arbetar för avtalsenlig lön skulle kvalificera sig för ersättning vid halvtidsarbete. Utredningen konstaterade att det för vissa grupper skulle bli enklare att kvalificera sig, medan andra grupper kunde antas få det svårare. Om arbetsvillkoret ersätts med ett inkomstvillkor vore det slutligen enligt utredningens mening rimligt att överväga att indexera ett sådant på årlig basis, för att kravet inte ska urholkas med inflationen. Betänkandet har remissbehandlats.

Utskottet kan konstatera att den parlamentariska socialförsäkringsutredningen inte presenterade något författningsförslag, utan begränsade sig till att analysera tänkbara lösningar. Utskottet noterar också att denna analys baserade sig på Månadsuppgiftsutredningens förslag. Regeringen anförde emellertid i budgetpropositionen för 2014 (Förslag till statens budget för 2014, finansplan och skattefrågor s. 484) att den inte anser det lämpligt att införa regler om månadsvisa kontrolluppgifter baserade på det föreliggande förslaget från Månadsuppgiftsutredningen och att den därför inte avser att lägga fram något sådant förslag. En eventuell fortsatt analys av ett inkomstvillkor skulle således behöva göras utifrån nya förutsättningar. Enligt utskottets bedömning är frågan om utformningen av arbetsvillkoret också

av så stor principiell betydelse att den bör hanteras tillsammans med andra större frågor som den parlamentariska socialförsäkringsutredningen har att överväga.

När det gäller förslagen från Vänsterpartiet kan utskottet konstatera att gemensamt för dessa är att partiet inte presenterar några uppskattningar av vilka kostnaderna skulle bli om förslagen genomfördes, än mindre några idéer om hur en finansiering skulle kunna ske. För de som engagerar sig i försäkringens utformning borde det vara känt att även till synes begränsade regeländringar till de försäkrades förmån vanligen medför betydande utgiftsökningar. Enligt utskottets mening bör förslag om förändringar i försäkringen också analyseras med avseende på hur de förhåller sig till det faktum att den ska vara en omställningsförsäkring. Någon sådan analys finns inte i Vänsterpartiets motion. Utskottet gör bedömningen att allianspartiernas reformering av försäkringen har haft stöd i forskning, vilket också har varit ett viktigt skäl till att den har genomförts. Utskottet utesluter inte att justeringar kan vara befogade och följer med intresse arbetet i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen, men anser att grundprinciperna i regeringens reformer varit de rätta.

Utskottet pekade vid föregående års behandling (bet. 2012/13:AU6) med anledning av ett yrkande från Vänsterpartiet om att arbetssökande inte bör kunna anvisas arbete inom Försvarsmakten, på att regeringen tidigare gjort bedömningen (prop. 2011/12:115 s. 147) att en internationell arbetsskyldighet sannolikt ligger utanför vad som kan betraktas som ett lämpligt arbete. Regeringen konstaterade att det mot denna bakgrund inte var aktuellt att utreda en förändring av regelverket. Regeringen anförde samtidigt att den noga kommer att följa frågan och förutsätter att Arbetsförmedlingen, IAF och andra berörda myndigheter håller regeringen informerad om utvecklingen på detta område. Utskottet kan med anledning av ett identiskt yrkande bland årets motioner konstatera att regeringen redan är uppmärksam på frågan och att något tillkännagivande inte är nödvändigt.

I övrigt anser utskottet att den översyn av delar av försäkringens regelverk som görs inom ramen för den parlamentariska socialförsäkringsutredningens arbete bör avvaktas innan förändringar av den typ som föreslås i motionerna kan övervägas.

Med vad utskottet nu har anfört avstyrks motionerna 2013/14:Sf264 (MP) yrkande 5, 2013/14:A249 (S) och 2013/14:A331 (V) yrkandena 8–11, 19 och 20.

Rätten att begränsa sitt arbetssökande och deltidsbegränsningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om rätten att begränsa sitt arbetssökande och om deltidsbegränsningen.

Jämför reservationerna 7 (SD, V) och 8 (SD) samt särskilda yttrandena 2 (S), 3 (S), 4 (MP) och 5 (V).

Bakgrund

Den 2 juli 2007 upphörde rätten för en arbetssökande att under de 100 första dagarna begränsa sitt sökområde till lämpliga arbeten inom sitt yrke och i närområdet (den s.k. 100-dagarsregeln). Riksdagen tillkännagav den 1 juni 2011 för regeringen vad utskottet anfört om att regeringen bör återkomma till riksdagen med lagförslag som ger arbetslösa rätt att begränsa sitt arbetssökande under de första 100 dagarna (bet. 2010/11:AU9, rskr. 2010/11:279). Den 13 september 2012 gavs den parlamentariska socialförsäkringsutredningen genom tilläggsdirektiv (dir. 2012:90) bl.a. i uppdrag att se över reglerna om sökområde.

Enligt 7 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring lämnas arbetslöshetsersättning under sammanlagt högst 75 ersättningsdagar inom en ersättningsperiod för veckor som en person utför eller deklarerar deltidarbete (deltidbegränsningen). Resterande ersättningsdagar i perioden får endast användas för veckor då personen inte utför eller deklarerar något arbete. Med deltidarbete avses arbete som understiger personens arbetsutbud per vecka. Även en sökande som före arbetslösheten har kombinerat anställning på deltid om minst 17 timmar per vecka med att bedriva näringsverksamhet om högst 10 timmar i genomsnitt per vecka har enligt 5 e § rätt till arbetslöshetsersättning för det inkomstbortfall som uppstår när anställningen upphör. Deltidbegränsningen gäller också denna rätt till ersättning.

Riksdagen tillkännagav den 1 juni 2011 för regeringen vad utskottet har anfört om att regeringen bör se över arbetslöshetsförsäkringens regelverk i fråga om deltidbegränsningen så att det inte diskriminerar deltidsarbetslösa och återkomma till riksdagen i frågan (bet. 2010/11:AU9, rskr. 2010/11:279). Den 13 september 2012 gav regeringen den parlamentariska socialförsäkringsutredningen i tilläggsdirektiv (dir. 2012:90) bl.a. i uppdrag att se över reglerna om arbetslöshetsersättning under tid med deltidarbete.

Motionerna

Miljöpartiet framhåller i motion 2013/14:Sf203 yrkande 12 av *Gunvor G Ericson m.fl.* vikten av att genomföra beslutet om att ta bort 75-dagarsregeln i a-kassan. Partiet pekar på att en företagare som har haft en deltid-

anställning och drivit sitt företag på deltid kan tvingas lägga ned sitt företag efter 75 dagar när rätten till ersättning från a-kassan upphör. Att väl fungerande företag riskerar att läggas ned är enligt partiet bara ytterligare ett exempel på hur illa den s.k. 75-dagarsregeln fungerar. Det är enligt partiet anmärkningsvärt att regeringen inte redan har återkommit med ett förslag då riksdagen tidigare har fattat ett sådant beslut.

Frågan berörs även i bl.a. motion 2013/14:A259 av *Lena Hallengren* och *Matilda Ernkrans (S)* om deltidarbete och deltidstämpling. Motionärerna framhåller att den som betalar till en försäkring har rätt att få ersättning när villkoren för försäkringen, nämligen arbetslöshet, uppfylls. *Christer Engelhardt (S)* vill enligt motion 2013/14:A274 att man ser över gällande deltidbegränsningar i a-kassereglerna och pekar särskilt på situationen för deltidstrandmän. *Börje Vestlund (S)* menar att det för en deltidarbetsökande ofta inte finns något alternativ till det deltidarbete man har och yrkar i motion 2013/14:A347 på att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med förslag till beslut med anledning av det tillkännagivande som finns när det gäller deltidbegränsningsreglerna.

När det gäller lämpligt arbete konstaterar *Vänsterpartiet* i motion 2013/14:A331 av *Josefin Brink m.fl.* att regeringen i stället för att efterkomma riksdagens tillkännagivande om att återinföra den s.k. 100-dagarsregeln har skickat frågan till den parlamentariska socialförsäkringsutredningen. Partiet anser dock att frågan brådskar och att ytterligare utredning inte är nödvändig. Regeringen bör därför snarast, mot bakgrund av riksdagens tidigare tillkännagivande, återkomma med lagförslag som ger arbetslösa rätt att begränsa sitt arbetsökande under de första 100 dagarna (*yrkande 18*).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att förslagen som framförs i motionerna från Miljöpartiet och Vänsterpartiet – återinförande av den s.k. 100-dagarsregeln och borttagande av deltidbegränsningen – är kopplade till två tidigare tillkännagivanden från riksdagen.

Utskottet gör liksom regeringen bedömningen att 100-dagarsregeln och deltidbegränsningen har beröringspunkter sinsemellan och med andra frågor i försäkringen. Det kan därför, enligt utskottets mening, vara önskvärt att de två frågorna bereds i ett större sammanhang. Utskottet konstaterar att frågorna genom tilläggsdirektiv har gjorts till föremål för beredning i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen. På så vis kommer riksdagens viljeyttringar att kunna vägas in i det större sammanhang som utredningens översyn av försäkringen utgör.

Utskottet noterar att Riksrevisionen den 25 mars 2014 publicerade granskningsrapporten *Effekter av förändrade regler för deltidarbetslösa (RiR 2014:5)*. Av granskningsrapporten framgår att Riksrevisionen gör bedömningen att intentionerna med förändringen av villkoren i arbetslöshetsförsäkringen för deltidarbetslösa till viss del har infriats. Granskningen visar

att övergång till heltidssysselsättning har ökat efter reformen för gruppen av deltidarbetslösa och att reformen har medfört utgiftsminskningar i arbetslöshetsförsäkringen. Samtidigt visar granskningen att även övergången till heltidarbetslöshet har ökat inom gruppen av deltidarbetslösa samt att den beräknade utgiftsminskningen inte fullt ut har realiserats. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att utvärdera effekter av beslutade arbetsmarknadsreformer både gällande sysselsättningseffekter och utgiftsminskningar, särskilt när beräkningsunderlagen är osäkra. Riksrevisionen anser också att regeringen bör informera riksdagen fortlöpande om avvikelser från tidigare beräkningar i statsbudgeten. Riksrevisionen efterfrågar slutligen att Arbetsförmedlingen ges i uppdrag att rikta insatser för deltidarbetslösa, särskilt för arbetssökande med korta deltider. Utskottet förutsätter att de iakttagelser som granskningen gett upphov till uppmärksammas i det vidare arbetet i Regeringskansliet och – i de delar som berörs – i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen.

Sammanfattningsvis anser utskottet att de två frågorna om 100-dagarsregeln och deltidbegränsningen med fördel bör kunna ges en ändamålsenlig beredning inom ramen för den parlamentariska socialförsäkringsutredningens arbete. Därmed är det inte nödvändigt för riksdagen att göra något ytterligare uttalande, och motionerna 2013/14:Sf203 (MP) yrkande 12 och 2013/14:A331 (V) yrkande 18 kan avslås av riksdagen. Även motionerna 2013/14:A259 (S), 2013/14:A274 (S) och 2013/14:A347 (S) kan avslås med det anförda.

Icke-diskriminerande regelverk, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ett enklare och mer icke-diskriminerande regelverk.

Jämför reservationerna 9 (S) och 10 (V).

Bakgrund

Enligt 23 b § ALF utgör normalarbetstiden som huvudregel den genomsnittliga arbetstiden under den sökandes ramtid, som normalt är tolv månader. Ytterligare reglering av normalarbetstiden finns i 23 c–f §§.

Den inkomstrelaterade ersättningen bestäms enligt 25 § andra stycket utifrån sökandens dagsförtjänst, normalarbetstid och det högsta respektive lägsta belopp som regeringen fastställer, om inte annat följer av lagen. Med dagsförtjänst avses enligt huvudregeln i 25 a § första stycket 1/5 av den veckoinkomst eller, i fråga om sökande med månadslön, 1/22 av den månadsinkomst som den sökande haft under ramtiden. Bestämmelser om beräkningen av dagsförtjänsten för företagare finns i 37 och 37 a §§.

Enligt 27 § lämnas på grund av förvärvsarbete dagpenning till sökande som har tillerkänts allmän ålderspension eller annan pension med 65 procent av den sökandes dagsförtjänst under normalarbetstiden med den begränsning som följer av 25 § andra stycket. Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen överlämnade i augusti 2013 betänkandet Pensionärens och förtroendevaldas ersättningsrätt i arbetslöshetsförsäkringen (SOU 2013:64). Kommitténs förslag innebär bl.a. att samordningen av pension och arbetslöshetsersättning görs enligt en befintlig samordningsregel i arbetslöshetsförsäkringen och att ett återkallat pensionsuttag får genomslag även i arbetslöshetsförsäkringen så att den sökande i stället kan uppbära full arbetslöshetsersättning.

Som nämnts ovan lämnas ersättning enligt 22 § under längst 300 dagar (ersättningsperiod). Till en sökande som dag 300 i ersättningsperioden är förälder till barn under 18 år lämnas dock ersättning under längst 450 dagar.

Motionerna

Vänsterpartiet framför i motion 2013/14:A331 av *Josefin Brink m.fl.* ett antal förslag till ändringar i försäkringens regelverk som enligt partiet ska göra det mindre diskriminerande och enklare. Med dagens regler beräknas normalarbetstiden på den genomsnittliga arbetstiden under en ramtid av tolv månader. Det är enligt Vänsterpartiets mening en orimlig ordning i en situation då olika visstidsanställningar har blivit allt vanligare. Normalarbetstiden bör beräknas så att den inte diskriminerar deltids- och visstidsanställda (*yrkande 12*). Beräkningen av normalinkomst och normalarbetstid bör också förenklas (*yrkande 13*). "Normal" frånvaro ska inte behöva utredas av arbetslöshetskassan. Vänsterpartiet konstaterar att pensionsavdrag från en dagpenning som är 65 procent av normalinkomsten görs för den som har förtida uttag av pension. Omräkningen till 65 procent slår hårt mot dem som tar ut en låg andel av pensionen (t.ex. premiepension) och har en låg normalinkomst. Pensionsavdrag bör göras utan omräkning av dagpenningen, och inget pensionsavdrag bör göras för den som blivit beviljad förtida uttag men inte tar ut pension (*yrkande 16*). Slutligen anser Vänsterpartiet, med hänvisning bl.a. till reglerna om ersättningsperiodens längd, att arbetslöshetsförsäkringen inte ska vara utformad så att den diskriminerar unga och att arbetslöshetsförsäkringen ska vara neutral i förhållande till ålder och familjesituation (*yrkande 17*).

I motion 2013/14:A388 av *Hannah Bergstedt m.fl. (S)* *yrkande 4* förespråkas en icke-diskriminerande arbetslöshetsförsäkring. Höga avgifter och tuffare inträdesvillkor drabbar unga särskilt hårt. För dem som trots allt är med och betalar lika mycket som alla andra gäller andra och sämre regler.

Utskottets ställningstagande

Vänsterpartiet och en enskild motionär föreslår ett antal regelförändringar som de anser skulle medföra en förenklad och mindre diskriminerande utformning av försäkringen. Utskottet kan på ett principiellt plan ställa sig bakom dessa ambitioner, men anser att motionärerna i utformningen av sina förslag bortser från andra viktiga syften med försäkringen.

Enligt utskottets mening ska arbetslöshetsförsäkringen vara en omställningsförsäkring, inte en långvarig försörjningsform. Försäkringen måste också utformas så att den stimulerar arbetssökande att även ta kortare arbeten. Förenklingsambitioner i regelverket kan inte föras så långt att de skapar godtycke genom en alltför schabloniserad ersättning som inte på ett rättvist sätt avspeglar skillnader i arbetshistoria mellan olika ersättningsstagare. Slutligen anser utskottet att de mindre avsteg från en strikt likabehandling som finns i arbetslöshetsförsäkringens regelverk inte kan betecknas som diskriminerande utan tvärtom är väl motiverade av faktorer som ungdomars kortare arbetslöshetstider och föräldrars försörjningsansvar för sina barn.

När det särskilt gäller frågan om pensionsavdrag som Vänsterpartiet tar upp i motion 2013/14:A331 yrkande 16 delar utskottet vissa av de farhågor som diskuteras i motionen. Utskottet vill därför ta tillfället i akt att uppmärksamma Vänsterpartiet på att den parlamentariska socialförsäkringsutredningen nyligen lämnade ett förslag som syftar till att åtgärda de svårigheter som finns i samordningen av pensionsuttag och ersättning från försäkringen (SOU 2013:64). Utredningens förslag innebär att samordningen av pension och arbetslöshetsersättning görs enligt en befintlig samordningsregel i arbetslöshetsförsäkringen. Enligt nuvarande bestämmelse får dagpenning lämnas med högst skillnaden mellan det högsta belopp som får lämnas enligt bestämmelserna i försäkringen och den ersättning som sökande får fortlöpande från någon annan än arbetslöshetskassan med anledning av arbetslöshet. Att använda denna bestämmelse även för samordningen av pension innebär ett enklare regelverk och att det blir lättare för den enskilde att förutse konsekvenserna av ett pensionsuttag i arbetslöshetsförsäkringen. Vidare innebär förslagen att ett återkallat pensionsuttag får genomslag även i arbetslöshetsförsäkringen så att den sökande i stället kan få full arbetslöshetsersättning. Utöver detta föreslås en bestämmelse om att arbetslöshetskassorna ska få ta del av uppgifter om tjänstepension från Skatteverket. Förslagen innebär enligt utredningens bedömning mer generösa och flexibla regler än dagens pensionsregler i arbetslöshetsförsäkringen. Förslaget har remitterats, och remisstiden går ut den 31 mars 2014.

Utskottet ser inget skäl för riksdagen att ta något särskilt initiativ med anledning av motionsyrkandena, varför motionerna 2013/14:A331 (V) yrkandena 12, 13, 16 och 17 samt 2013/14:A388 (S) yrkande 4 avstyrks.

Företagares villkor och regler om bisyssla i försäkringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om företagares villkor och regler om bisyssla i arbetslöshetsförsäkringen.

Jämför reservationerna 11 (MP) och 12 (V).

Bakgrund

Definitionen av en företagare i ALF:s mening ges i 34 § där det sägs att det är en fysisk person som bedriver sådan näringsverksamhet som avses i 13 kap. 1 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229), och som han eller hon personligen utför arbete i och har ett väsentligt inflytande över. Enligt inkomstskattelagen är det endast företagsledande makar som anses bedriva näringsverksamhet. Konsekvensen av definitionen av företagare i ALF blir därför att medhjälpande makar inte är att betrakta som företagare i ALF:s mening. Av Utredningen om trygghetssystemen för företagares betänkande SOU 2008:89 framgår att medhjälpande make eller maka i en enskild näringsverksamhet, som inte redovisat inkomst från denna verksamhet på grund av att näringsverksamheten visat skattemässigt underskott anses – trots att arbete utförts – enligt dagens regler inte uppfylla arbetsvillkoret i 12–15 §§ ALF, varför rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen inte finns. Utredningen föreslog en ny bestämmelse i ALF som skulle ge rätt till ersättning för denna grupp.

Grundvillkoret i 9 § ALF anger den lägsta arbetsförmågan till 17 timmar per vecka för rätt till arbetslöshetsersättning. Enligt 27 kap. 2 § socialförsäkringsbalken har en försäkrad rätt till sjukpenning vid sjukdom som sätter ned hans eller hennes arbetsförmåga med minst en fjärdedel (dvs. 10 timmar av en normalarbetstid om 40 timmar). Av 4 § framgår att sjukpenning lämnas som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån enligt de beräkningsgrunder som anges i 45 §.

En sökande ska enligt 43 b § 1 ALF stängas av från rätt till ersättning i 45 ersättningsdagar om han eller hon utan giltig anledning lämnat sitt arbete.

Enligt 39 § ALF avses med bisyssla sådant arbete i anställning eller näringsverksamhet som den sökande före arbetslöshetens inträde under minst tolv månader utfört vid sidan av sin heltidssysselsättning.

Motionerna

Miljöpartiet anser enligt motion 2013/14:Sf203 av *Gunvor G Ericson m.fl.* att entreprenörer förtjänar ett robustare och tryggare trygghetssystem. Inte minst många kvinnor upplever att riskerna med att starta företag är för stora. Partiet vill se en ökad trygghet för medhjälpande make, maka eller sambo (*yrkande 6*). Därför föreslås att egenföretagares medhjälpande

makes eller makas arbetade tid ska beaktas, dvs. klassas som tid med förvärvsarbete i förhållande till arbetsvillkoret i ALF, även om arbetet utförts i en enskild näringsverksamhet som visat underskott, vilket inte är fördelat på maken eller maken. Avsikten är att associationsform inte ska vara avgörande för rätten till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Miljöpartiet vill vidare ge egenföretagare rätt till a-kasseersättning om ansökan om sjukpenning avslås (*yrkande 9*), så som andra som har gått från sjukförsäkring till arbetssökande, förutsatt att alla övriga villkor uppfylls. Miljöpartiet vill även utreda möjligheten att minska antalet avstängningsdagar m.m. när företagets verksamhet upphör (*yrkande 10*). Partiet menar att man bör överväga att sänka antalet avstängningsdagar från 45 till exempelvis 20, då man som företagare redan har ökad risk. Man bör också utreda vad som räknas som giltiga skäl och som rimlig försörjning. Miljöpartiet vill slutligen enligt *Jonas Eriksson m.fl.* i motion 2013/14:N210 *yrkande 22* att en anställd i ett socialt företag ska få a-kassa vid arbetslöshet även om den anställda sitter i styrelsen eller tecknar företagets firma. Även om det enligt partiet signalerats om en ny praxis finns ännu exempel på arbetslösa som nekats a-kassa på grund av uppdrag i sociala företag.

Rätten att kombinera ersättning från a-kassan med inkomster från en bisyssla är enligt *Vänsterpartiet* i motion 2013/14:A331 av *Josefin Brink m.fl.* viktig för människors möjligheter att ha en fot kvar i arbetslivet, även om de förlorar det jobb de har sin huvudsakliga försörjning ifrån. Partiet anser därför att kravet att en bisyssla ska ha utförts i minst tolv månader för att godkännas i kombination med arbetslöshetsersättning bör sänkas (*yrkande 14*), förslagsvis till sex månader.

Kristina Nilsson och Jasenko Omanovic (S) uppmanar i motion 2013/14:A383 regeringen att se över möjligheterna att få fler att våga starta nya företag. Motionärerna föreslår att man med hjälp av en månatlig ersättning, ett riskkapitalstöd, skulle kunna hjälpa entreprenörer att våga satsa fullt ut på företaget. Systemet skulle fungera på ungefär samma sätt som a-kassan, och företagarna skulle få ersättning i upp till ett halvår.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inledningsvis konstatera att alliansregeringen har varit mycket aktiv och tagit åtskilliga initiativ när det gäller att göra det tryggare och enklare att vara företagare. I Trygghetssystem för företagare (prop. 2009/10:120) lämnades ett stort antal förslag som syftade till att underlätta övergången från anställning till företagande, förbättra etablerade företagares situation och göra det mindre riskfyllt för företag att anställa. De förändringar som infördes i ALF innebar bl.a. en tydligare definition av företagarbegreppet, utökade möjligheter till tillfälligt uppehåll i näringsverksamhet, tydligare regler för sammanläggning av inkomster från närings-

verksamhet och anställning och mer förmånlig inkomstberäkning av dagsförtjänsten för företagare. Utskottet välkomnade förslagen som också antogs av en enig riksdag (bet. 2009/10:AU3, rskr. 2009/10:275).

Utskottet noterar att Miljöpartiet föreslår ett antal större och mindre förändringar som partiet anser skulle underlätta för företagare. Till de större förändringarna hör förslaget att ge egenföretagare rätt till arbetslöshetsersättning om ansökan om sjukpenning avslås förutsatt att alla övriga villkor uppfylls. Som utskottet tolkar förslaget skulle det handla om att sänka kravet på den arbetssökandes arbetsförmåga för att han eller hon ska bedömas stå till arbetsmarknadens förfogande, från dagens 17 timmar per vecka till 10 timmar. Syftet vore som förslaget får förstås att harmonisera bestämmelsen med sjukförsäkringens krav på arbetsförmåga, vilka är indelade i fjärdedelssteg och där alltså en fjärdedel av heltid motsvarar 10 timmar. Utskottet kan konstatera att frågan tangerar den ovan behandlade situationen för personer som får tre fjärdedels sjukersättning. Som redovisats ovan finns det i socialförsäkringsbalken bestämmelser om att Försäkringskassan ansvarar för att särskilda insatser ska göras för att personen ska kunna få en anställning motsvarande den återstående arbetsförmågan, som skulle kunna vara tillämpliga i vissa av de fall som förslaget berör. Utskottet anser emellertid att en generell sänkning av kravet på arbetsförmåga från 17 till 10 timmar, dvs. med mer än 40 procent, inte är rimlig i ljuset av att arbetslöshetsförsäkringen är tänkt att vara en omställningsförsäkring.

Utskottet noterar samtidigt att den parlamentariska socialförsäkringsutredningen bl.a. har i uppdrag att redovisa och analysera samspelet mellan samt konsekvenserna av en ökad harmonisering av sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna, samt att i sitt arbete beakta och utforma sina förslag även från ett företagarperspektiv.

Den andra större förändringen som Miljöpartiet föreslår är att minska antalet avstängningsdagar i sanktionstrappan från 45 till exempelvis 20 stycken, när en egenföretagares verksamhet upphör, eftersom en företagare redan löper en ökad ekonomisk risk. Utskottet har förståelse för argumentet att en företagare som kämpar mot vikande lönsamhet i vissa situationer skulle kunna drabbas av ett extra stort ekonomiskt bortfall, eftersom företagets svaga ekonomi påverkar ersättningsnivån i försäkringen. Utskottet konstaterar samtidigt att de nya reglerna för sanktioner i försäkringen sammantaget är mildare än det tidigare systemet och att de endast varit i kraft ett drygt halvår. Det framstår enligt utskottets mening som nödvändigt att avvakta hur praxis utvecklar sig innan eventuella förändringar i systemet kan bli aktuella.

Miljöpartiet föreslår också två mindre förändringar som tar sikte på särskilda situationer med anknytning till företagare i försäkringen: dels situationen för medhjälpande makar i mindre lönsamma företag, dels situationen för styrelseledamöter i sociala företag. Utskottet kan konstatera att båda förslagen tidigare utretts av Utredningen om trygghetssystemen för företagare (SOU 2008:89), men att förslagen som utredningen lämnat i

dessa delar inte lett vidare till någon proposition. Utskottet står fast vid sin tidigare framförda uppfattning (senast i bet. 2013/14:AU2) att sociala företag kan spela en viktig roll i arbetsmarknadspolitiken. Sociala företag kan underlätta inträdet i arbetslivet för de människor som bedöms ha svårast att klara konkurrensen på den reguljära arbetsmarknaden. Vidare kan de sociala företagen enligt utskottets uppfattning bidra till att integrera människor i samhället och arbetslivet. Genom sociala företag kan även möjligheter öppnas för de personer som står längst från arbetsmarknaden att bli entreprenörer och företagare. Utskottet välkomnar därför att regeringen bedriver ett aktivt och framåtskridande arbete när det gäller sociala företag och dessa företags roll inom arbetsmarknadspolitiken, bl.a. i form av en handlingsplan, en handbok om samarbetet mellan företag och myndigheter och ett främjandeuppdrag till Tillväxtverket. Utskottet noterar också att sociala företag har uppmärksammats positivt i bl.a. FunkA-utredningens betänkande (SOU 2012:31). Mot den ovan angivna bakgrunden ser utskottet inte ett behov av något tillkännagivande från riksdagens sida, eftersom regeringen redan har uppmärksammat frågorna.

Utskottet har flera gånger (senast i bet. 2012/13:AU6) behandlat frågan om bisyssla i försäkringen. Utskottet har då konstaterat bl.a. att förlängningen av perioden för att en bisyssla ska kunna kombineras med arbetslöshetsersättning gjordes i samband med att normalarbetstidens beräkning ändrades. Syftet var att främja en god förankring på arbetsmarknaden, och förändringen bör ses i samband med regeringens övriga reformer för att få fler i arbete, minska utanförskapet och göra det enklare att vara företagare. Utskottet ser ingen anledning att ompröva sina tidigare ställningstaganden i denna del.

När det slutligen gäller förslaget om ett s.k. riskkapitalstöd kan utskottet konstatera att förslaget förefaller ha stora likheter med det redan existerande stödet vid start av näringsverksamhet. Utskottet ser inte att det skulle finnas något behov av ett nytt, snarligt stöd.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2013/14:Sf203 (MP) yrkandena 6, 9 och 10, 2013/14:N210 (MP) yrkande 22, 2013/14:A331 (V) yrkande 14 och 2013/14:A383 (S).

Förtroendevaldas villkor i försäkringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förtroendevaldas villkor i arbetslöshetsförsäkringen.

Jämför särskilt yttrande 6 (V).

Bakgrund

Förtroendevaldas rätt till arbetslöshetsersättning för tid med arvoderade förtroendeuppdrag är inte uttryckligen reglerad i ALF. Dagens hantering av ersättnings sökande med förtroendeuppdrag bygger i stället på ett meddelande från 1995 från dåvarande Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS meddelande 17/95) samt på arbetslöshetskassornas beslut och förvaltningsdomstolarnas avgöranden. Meddelandet gäller i första hand politiska uppdrag och delar in förtroendeuppdrag i årsarvoderade uppdrag av större omfattning och sammanträdesarvoderade uppdrag av mindre omfattning. Grundtanken i meddelandet är att årsarvoderade förtroendeuppdrag av större omfattning betraktas som förvärsarbete, medan sammanträdesarvoderade uppdrag av mindre omfattning inte gör det. Denna uppdelning ska enligt meddelandet gälla både vid prövningen av rätten till arbetslöshetsersättning och då uppdraget bedrivs under pågående arbetslöshet.

Riksdagen tillkännagav den 1 mars 2005 för regeringen vad utskottet anfört om a-kassa och förtroendeuppdrag (bet. 2004/05:AU4, rskr. 2004/05:181). Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen överlämnade i augusti 2013 betänkandet Pensionärers och förtroendevaldas ersättningsrätt i arbetslöshetsförsäkringen (SOU 2013:64). Kommitténs förslag innebär bl.a. att den tid den sökande har varit tjänstledig eller avstått från att arbeta i egen verksamhet för att utföra förtroendeuppdrag som i lag berättigar till ledighet, ska räknas som tid med förvärsarbete vid prövning av rätt till ersättning och vid fastställande av arbetslöshetsersättning. Förslaget innehåller även en bestämmelse om att tiden med förtroendeuppdrag i vissa fall kan vara överhoppningsbar vid prövningar av rätt till ersättning och vid fastställandet av arbetslöshetsersättning.

Motionerna

Vänsterpartiet anser enligt vad som anförs i motion 2013/14:A331 yrkande 15 av *Josefin Brink m.fl.* att nya regler bör utarbetas i syfte att stärka fackligt och politiskt förtroendevaldas rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Partiet menar att den tid som en person varit tjänstledig för förtroendeuppdrag ska räknas som tid med förvärsarbete vid prövning av rätt till och fastställande av ersättning. Det bör även införas en bestämmelse om överhoppningsbar tid i de fall man blir av med sin anställning men för tillfället avstår från att söka a-kassa på grund av att man har ersättning från pågående förtroendeuppdrag.

Även i ett antal enskilda socialdemokratiska motioner berörs frågan om arbetslöshetsersättning för förtroendevalda. I motion 2013/14:A216 av *Inge-Mar Nilsson* och *Kristina Nilsson (S)* om arbetsvillkoren i ALF föreslås att politiska och fackliga uppdrag som ersätts med arvode under anställning ska räknas som arbetad tid vid beräkningen av normalarbetstid och dagpenning i ett arbetsvillkor. *Christer Engelhardt (S)* vill enligt motion 2013/14:A229 möjliggöra alla medborgares rätt att ha ett politiskt uppdrag. Motio-

nären menar att dagens regler gör det omöjligt att förena politiska uppdrag med tillfällig ersättning från arbetslöshetskassorna. I motion 2013/14:A318 av *Helén Pettersson i Umeå m.fl. (S)* om a-kassans regler för arbetslösa med politiska förtroendeuppdrag menar motionärerna att dagens tillämpning av regelverket med innebörden att den som har ett arvoderat politiskt uppdrag inte får ersättning när han eller hon har förbrukat sina 75 deltidsgångar omgående bör ändras. I motion 2013/14:A273 av *Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (S)* om fackliga förtroendeuppdrag och a-kassa föreslås att regeringen skyndsamt återkommer till riksdagen med förslag i enlighet med den parlamentariska socialförsäkringens förslag i denna del. Även motion 2013/14:A308 av *Adnan Dibrani m.fl. (S)* ägnas åt förtroendevaldas villkor för a-kassa. Motionärerna föreslår att den tid för fackliga förtroendeuppdrag som ersätts med förlorad arbetsförtjänst ska räknas som arbetad tid vid beräkningen av arbetslöshetsersättning.

Utskottets ställningstagande

Att människor engagerar sig politiskt eller fackligt eller på andra förtroendeposter i det civila samhället är enligt utskottets mening en omistlig del av den svenska demokratin. Möjligheten att ta ett förtroendeuppdrag måste komma alla till del och får inte begränsas till dem som redan är etablerade i samhället och på arbetsmarknaden. Engagemang i form av ett förtroendeuppdrag ska därför inte innebära ett ekonomiskt risktagande för den enskilde utan tvärtom stimulera till nya engagemang.

Utskottet beklagar mot denna bakgrund att frågan om förtroendevaldas rätt till ersättning i arbetslöshetsförsäkringen har varit utan tydlig rättslig lösning under en mycket lång tid. Förtroendevaldas ersättningsrätt i arbetslöshetsförsäkringen är i dagsläget inte reglerad i lag eller förordning, vilket har lett till otydlighet i hanteringen. Nuvarande praxis baserar sig på ett 20 år gammalt meddelande från dåvarande Arbetsmarknadsstyrelsen. Över lag är dock vägledning och rättspraxis på området begränsade. Det har gjort det svårt för den enskilde att förutse de ekonomiska konsekvenserna av att ha ett förtroendeuppdrag. Riksdagen uttalade därför redan 2005 i ett tillkännagivande till regeringen att det fanns skäl att närmare överväga frågan om ersättningsrätt för personer med förtroendeuppdrag och att regeringen skulle återkomma till riksdagen i frågan. Frågan har också utretts två gånger under de senaste fem åren utan att få en tillfredsställande lösning.

Det är därför enligt utskottets mening mycket välkommet att den parlamentariska socialförsäkringsutredningen nyligen har lämnat ett enigt förslag till reglering av förtroendevaldas rätt till ersättning i arbetslöshetsförsäkringen (SOU 2013:64).

Utgångspunkten för kommitténs förslag för förtroendevalda är att förtroendeuppdrag, i motsats till dagens hantering, inte kan jämföras med förvärvsarbete och därmed inte ge rätt till arbetslöshetsersättning. Vissa förtroendeuppdrag har dock bedömts vara så viktiga för samhällets funktion

att de i lag berättigar till ledighet från anställning för att den förtroendevalde ska kunna fullgöra uppdraget. Det rör sig bl.a. om uppdrag som riksdagsledamot, förtroendevald i kommun eller landsting, fackligt förtroendevald, skyddsombud och nämndeman. Utredningen anser att enskilda som åtar sig dessa förtroendeuppdrag bör skyddas även i arbetslöshetsförsäkringen. De föreslagna reglerna innebär att det är den sysselsättning som den förtroendevalde är ledig från för att fullgöra uppdraget som skyddas, inte förtroendeuppdraget i sig. Syftet är att säkerställa att förtroendeuppdraget inte påverkar den sökandes situation vid arbetslöshet. Den tid den sökande har varit tjänstledig, eller avstått från att arbeta i egen verksamhet, för att utföra förtroendeuppdrag som i lag berättigar till ledighet ska därför räknas som tid med förvärvsarbete vid en prövning av rätt till ersättning och vid fastställandet av arbetslöshetsersättning.

Utredningens förslag innehåller även en bestämmelse om att tiden med förtroendeuppdrag i vissa fall kan vara överhoppningsbar vid prövningen av rätt till ersättning och vid fastställandet av arbetslöshetsersättning. Det gäller i de fall anställningen eller det egna företaget upphör men förtroendeuppdraget fortlöper och den sökande därför inte ansöker om arbetslöshetsersättning i samband med den ordinarie sysselsättningens upphörande. Även i denna reglering är utgångspunkten att den sökande vid arbetslöshet ska befinna sig i samma situation som han eller hon hade gjort om den sökande inte hade åtagit sig förtroendeuppdraget.

Utskottet noterar att utredningens förslag har remitterats och att remisstiden löper ut den 31 mars 2014. Utskottet ser positivt på utredningens förslag och utgår från att regeringen snarast återkommer med ett initiativ som beaktar förslaget och remissutfallet.

Med det anförda får motion 2013/14:A273 (S) anses väsentligen tillgodosedd. Något nytt initiativ från riksdagen får därmed inte anses nödvändigt, och motionen kan därmed avslås. Även motionerna 2013/14:A216 (S), 2013/14:A229 (S), 2013/14:A308 (S), 2013/14:A318 (S) och 2013/14:A331 (V) yrkande 15 avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda med det anförda.

Aktivitetsrapporter för personer med aktivitetsstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om aktivitetsrapporter för personer med aktivitetsstöd.

Jämför reservation 13 (V).

Bakgrund

Den 1 september 2013 trädde ett system med s.k. aktivitetsrapporter i kraft (prop. 2012/13:12, bet. 2013/14:AU6, rskr. 2012/13:173). Enligt propositionen skulle en skyldighet för den sökande att med jämna mellanrum skriftligen i en aktivitetsrapport redovisa vilka åtgärder han eller hon vidtagit för att ta sig ur arbetslösheten underlätta den offentliga arbetsförmedlingens kontrollarbete och myndighetens möjligheter att identifiera sökande som har behov av extra stöd i sitt arbetssökande.

Att utan godtagbart skäl underlåta att lämna en aktivitetsrapport till den offentliga arbetsförmedlingen inom utsatt tid är enligt 43 § 2 ALF en sådan misskötsamhet som vid ett första tillfälle leder till en varning av den arbetssökande. Om sökanden missköter arbetssökandet vid upprepade tillfällen inom samma ersättningsperiod, ska han eller hon stängas av från rätt till ersättning och till slut helt förlora rätten till ersättning.

Motionen

Vänsterpartiet konstaterar i motion 2013/14:A327 av *Jonas Sjöstedt m.fl.* att arbetslösa sedan den 1 september 2013 i detalj måste redovisa sin aktivitet till Arbetsförmedlingen i s.k. aktivitetsrapporter för att inte mista sin rätt till a-kassa. Partiet anser att det är ett beslut som tagits på tveklaktiga grunder och som innebär ett slöseri med såväl de arbetssökandes som arbetsförmedlarnas tid. *Vänsterpartiet* noterar att regeringen i budgetpropositionen skriver att den avser att utöka kravet på aktivitetsrapporter till att också omfatta dem som har aktivitetsstöd. Det innebär enligt partiets mening ytterligare byråkrati och pappersarbete på bekostnad av kvalificerat förmedlingsarbete och seriöst jobbsökande. De regler om aktivitetsrapporter som trädde i kraft den 1 september 2013 bör därför inte utvidgas till att även gälla sökande med aktivitetsstöd; i stället bör reglerna avskaffas (*yrkande 2*).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att introduktionen av de s.k. aktivitetsrapporterna som arbetslösa sedan den 1 september 2013 ska använda för att styrka att de är aktivt arbetssökande inledningsvis innebar en betydande ansträngning för arbetslöshetskassorna. Enligt IAF:s inledande rapport om Arbetsförmedlingens och arbetslöshetskassornas implementering av regeländringarna i arbetslöshetsförsäkringen var den bild som myndigheten och kassorna förmedlade om implementeringsarbetet positiv under hela tiden fram till att det nya regelverket trädde i kraft (IAF 2013:25). Trots det uppstod under september 2013 vissa problem med tillämpningen av regelverket, bl.a. eftersom Arbetsförmedlingen under september 2013 skickade 28 657 underrät-

telser, i jämförelse med 293 underrättelser samma månad året innan. Ökningen var betydligt större än den prognos som gjordes inför regelförändringarna.

Utskottet kan konstatera att huvuddelen av denna kraftiga ökning berodde på att Arbetsförmedlingen var skyldig att skicka underrättelser även för sådana arbetssökande som inte begärde ersättning. Utskottet välkomnar därför att regeringen skyndsamt har gjort en ändring i 21 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkringen som tillåter arbetslöshetskassorna att meddela Arbetsförmedlingen om en sökande får eller begär arbetslöshetsersättning. Ändringen möjliggör den nya tekniska lösning som Arbetsförmedlingen har tagit fram tillsammans med Arbetslöshetskassornas Samorganisation (SO), vilken innebär att a-kassorna fortsättningsvis endast kommer att behöva hantera underrättelser som avser personer som faktiskt får ersättning. Ändringen kommer att minska administrationen hos a-kassorna. SO uppskattar enligt vad regeringen redovisat att den nya lösningen innebär att a-kassorna fortsättningsvis kommer att behöva hantera hälften så många underrättelser som i dag.

Utskottet noterar i sammanhanget också att SO kraftigt reviderat ned sin prognos för hur många ersättningstagare som riskerar att mista sin ersättning enligt den nya sanktionstrappa som infördes samtidigt med aktivitetsrapportssystemet.

Det är enligt utskottets mening positivt att många av de inledande administrativa problem som systemet med aktivitetsrapporter brottats med förefaller vara övergående. Utskottet anser nämligen till skillnad från Vänsterpartiet att en viktig del av den reform som genomfördes den 1 september 2013 var att den arbetssökandes eget ansvar för att få ett arbete förenklades och tydliggjordes. Det egna ansvaret är en viktig grundsten i det omställningssystem på arbetsmarknaden som arbetslöshetsförsäkringen är en del av. Aktivitetsrapporterna innebär att den arbetssökande ges möjlighet att redovisa sina sökaktiviteter på ett regelbundet och strukturerat sätt, i syfte att förenkla den offentliga arbetsförmedlingens kontrollarbete och skapa ökade möjligheter att identifiera sökande som har behov av extra stöd i sitt arbetssökande. Aktivitetsrapporterna frigör också tid för arbetsförmedlare att ägna sig åt att förmedla arbete i stället för att föra in uppgifter från de arbetssökande. Mot denna bakgrund ser utskottet ingen anledning till att avskaffa aktivitetsrapporterna i försäkringen.

Utskottet noterar liksom Vänsterpartiet att regeringen i budgetpropositionen för 2014 aviserade att den avsåg att harmonisera åtgärdsreglerna i aktivitetsstödet och utvecklingsersättningen med reglerna för arbetslöshetsförsäkringen. Utskottet noterar vidare att regeringen den 30 januari 2014 överlämnade en lagrådsremiss om ändringar i lagen (2006:469) om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. Förslaget innebär att IAF får utvidgad möjlighet att behandla personuppgifter, eftersom regeringen enligt lagrådsremissen har för avsikt att införa nya åtgärdsregler inom aktivitetsstödet och ge IAF ett tillsyns- och uppföljnings-

ansvar för åtgärderna. Lagrådet lämnade förslaget utan erinran. Utskottet anser, till skillnad från Vänsterpartiet, att ett eventuellt förslag från regeringen bör avvaktas innan det är möjligt att ta ställning till innehållet i ett sådant förslag.

Med det anförda avstyrks motion 2013/14:A327 (V) yrkande 2.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Grundläggande principer för försäkringen, punkt 1 (S)

av Ylva Johansson (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Kerstin Nilsson (S) och Anna-Lena Sörenson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:A223 av Jörgen Hellman m.fl. (S),

2013/14:A282 av Lennart Axelsson och Eva-Lena Jansson (båda S),

2013/14:A304 av Olle Thorell m.fl. (S) och

2013/14:A409 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 28,

bifaller delvis motion

2013/14:So624 av Hillevi Larsson m.fl. (S) yrkande 1 och

avslår motionerna

2013/14:A222 av Anders Sellström och Anders Andersson (båda KD) yrkandena 1 och 2,

2013/14:A331 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 7,

2013/14:A357 av Edward Riedl (M) och

2013/14:A365 av Mehmet Kaplan m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

En väl fungerande, frivillig och solidariskt finansierad omställningsförsäkring är en viktig grundsten i den svenska arbetsmarknadsmodellen. Rätt utformad kommer en sådan arbetslöshetsförsäkring att möjliggöra en nödvändig strukturomvandling, ge dem som förlorar jobbet ekonomisk trygghet, stimulera efterfrågan i ekonomin när arbetslösheten stiger och motverka press nedåt på lönerna samt upprätthålla arbetslinjen. För att arbetslöshetsförsäkringen ska kunna leverera alla dessa viktiga delar i vår arbetsmarknadsmodell måste försäkringen förbättras rejält.

Regeringen har kraftigt försämrat försäkringen, vilket kan tolkas som ett steg mot att avveckla de gemensamma trygghetsförsäkringarna och öppna för ett system med privata tilläggsförsäkringar. Försäkringarna av arbetslöshetsförsäkringen har inte haft någon annan effekt än att kraftigt även-

tyra och minska människors ekonomiska trygghet. Regeländringarna har också gjort att många är helt eller delvis arbetslösa utan att få rätt till ersättning.

Vi vill slå vakt om den svenska modellen, med ersättningar i socialförsäkringarna som går att leva på. Målet är att arbetslöshetsförsäkringen ska vara attraktiv för alla, både den som löper hög risk att bli arbetslös och den som löper låg risk. Vi anser att det behövs en omfattande översyn av arbetslöshetsförsäkringen för att komma till rätta med de problem som regeringens försämringar av försäkringen skapat.

Under de senaste tio åren har lönerna ökat med över 30 procent. Samtidigt har regeringen sänkt taket för den högsta dagpenningen. Gapet mellan löner och ersättningar till arbetslösa blir allt större. När vi nu lägger fram förslag för att bygga upp arbetslöshetsförsäkringen igen prioriterar vi att höja taket och ersättningsnivån i försäkringen. Detta är den viktigaste åtgärden för att försäkringen ska fungera som den inkomstförsäkring den är tänkt att vara.

Regeringen förändrade 2007 systemet för medlemsavgifterna i a-kassan på ett genomgripande sätt. Avgifterna i vissa a-kassor blev långt över 400 kronor i månaden. Resultatet blev att de som allra mest behöver arbetslöshetsförsäkringen inte har råd att vara försäkrade. Nu har regeringen efter massiv kritik tvingats backa från ett ogenomtänkt och destruktivt förslag. Det är bra, men mycket återstår innan försäkringen återigen kan vara den omställningsförsäkring som svensk arbetsmarknad så väl behöver. Bland annat kvinnor och ungdomar, men också andra grupper, drabbas av allt sämre förhållanden på arbetsmarknaden. Det handlar t.ex. om försämrade anställningstrygghet och tillfälliga anställningar. Då är ett fackföreningsmedlemskap och ett medlemskap i en arbetslöshetskassa av största vikt. Höga avgifter och en försämrade försäkring drabbar dessa grupper särskilt hårt. Låga löner, deltider och otrygga anställningar gör att många inte kommer in i arbetslöshetsförsäkringen eller att man tvingas välja bort den. Vi socialdemokrater vill att en översyn av arbetslöshetsförsäkringen också omfattar dessa orättvisor.

Regeringens politik när det gäller arbetslöshetsförsäkringen har inneburit en övervältring av kostnader från stat till kommun. Det är inte rimligt att på detta sätt låta försörjningsstödet ta över den roll som en fungerande arbetslöshetsförsäkring borde ha.

Regelverket för arbetslöshetsförsäkringen måste vara utformat på ett sådant sätt att utbildning premieras. Den som väljer att förstärka sin utbildning när det inte går att få jobb med den tidigare kompetensen, exempelvis genom att omskola sig från industriarbetare till undersköterska, ska inte hamna i ett sämre läge när hon eller han kommer tillbaka till arbetsmarknaden. Detta bör ingå i översynen av arbetslöshetsförsäkringen.

För personer som växlar mellan arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd blir det vid skiftet mellan ersättningslagen ofta långa väntetider inför utbetalningar. En översyn bör göras med syftet att effektivisera hanteringen av aktivitetsstöd, så att utbetalningarna kan göras snabbare.

Vad som nu har anförts bör riksdagen tillkännage för regeringen. Det innebär att motionerna 2013/14:A223 (S), 2013/14:A282 (S), 2013/14:A304 (S) och 2013/14:A409 (S) yrkande 28 tillstyrks och att motion 2013/14:So624 (S) yrkande 1 tillstyrks delvis.

2. Grundläggande principer för försäkringen, punkt 1 (MP)

av Gunvor G Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:A365 av Mehmet Kaplan m.fl. (MP) yrkande 2 och

avslår motionerna

2013/14:So624 av Hillevi Larsson m.fl. (S) yrkande 1,

2013/14:A222 av Anders Sellström och Anders Andersson (båda KD) yrkandena 1 och 2,

2013/14:A223 av Jörgen Hellman m.fl. (S),

2013/14:A282 av Lennart Axelsson och Eva-Lena Jansson (båda S),

2013/14:A304 av Olle Thorell m.fl. (S),

2013/14:A331 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 7,

2013/14:A357 av Edward Riedl (M) och

2013/14:A409 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 28.

Ställningstagande

Regeringen har drastiskt försämrat arbetslöshetsförsäkringen. Detta har lett till att allt färre har ett skydd om de skulle bli arbetslösa. Endast ungefär var tionde arbetslös får ut 80 procent av lönen i arbetslöshetsersättning. Detta drabbar särskilt unga och utrikes födda. Endast tre av tio ungdomar i åldrarna 20–25 år är medlemmar i a-kassan och bara en av tio arbetslösa personer mellan 20 och 24 år får ersättning från a-kassan. Att regeringen nu har backat och tagit bort den differentierade avgiften kommer knappast att lösa de stora problemen i försäkringen eller göra att de nära 500 000 personer som lämnade försäkringen kommer tillbaka.

Arbetslöshetsförsäkringen är en avvägning mellan inkomstrygghet och drivkrafter för arbete. Den som tvingas oroa sig för att kunna bo kvar i sitt hus kan inte samtidigt fokusera på att söka nytt jobb eller bli frisk.

Miljöpartiet vill införa en arbetslöshetsförsäkring som garanterar en grundläggande ekonomisk trygghet samtidigt som den underlättar omställningen till en ny sysselsättning.

Miljöpartiet har ett eget förslag till lösning – arbetslivstrygghet – som kombinerar en inkomstförsäkring med en gemensam grundtrygghet som omfattar alla som inte kan arbeta på grund av sjukdom eller arbetslöshet.

Miljöpartiet föreslår ett höjt tak i arbetslöshetsförsäkringen. Preliminärt handlar det om 200 kronors höjning av den högsta dagpenningen de första 100 dagarna. Därefter sänks nivån trappstegsvis över tid. Den slutliga nivån läggs 50 kronor över dagens högsta ersättningsnivå. Sammantaget kan det här innebära en höjd ersättning för en normalinkomsttagare med drygt 4 000 kronor i månaden vid tillfällig arbetslöshet.

Miljöpartiet föreslår också att en allmän grundförsäkring vid sjukdom och arbetslöshet för alla över 20 år utreds.

Vad som nu har anförts bör riksdagen ge regeringen till känna. Det innebär att motion 2013/14:365 (MP) yrkande 2 tillstyrks.

3. Grundläggande principer för försäkringen, punkt 1 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:A331 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 7 och avslår motionerna

2013/14:So624 av Hillevi Larsson m.fl. (S) yrkande 1,

2013/14:A222 av Anders Sellström och Anders Andersson (båda KD) yrkandena 1 och 2,

2013/14:A223 av Jörgen Hellman m.fl. (S),

2013/14:A282 av Lennart Axelsson och Eva-Lena Jansson (båda S),

2013/14:A304 av Olle Thorell m.fl. (S),

2013/14:A357 av Edward Riedl (M),

2013/14:A365 av Mehmet Kaplan m.fl. (MP) yrkande 2 och

2013/14:A409 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 28.

Ställningstagande

Efter regeringsskiftet 2006 raserade regeringen snabbt och strategiskt viktiga grundstenar i arbetslöshetsförsäkringen. Medlemsavgifterna i a-kassorna höjdes kraftigt och differentierades, kvalificeringsreglerna försämrades drastiskt, ersättningsnivån sänktes, studerandevillkoret avskaffades, antalet karensdagar utökades, möjligheten till ersättning vid deltidsarbetslöshet begränsades och den högsta dagpenningen och grundbeloppet urhol-

kades. Det otal ändringar som regeringen har verkställt har gjort försäkringen onödigt krånglig, svårhanterlig och oförutsägbar, vilket leder till ökad rättsosäkerhet och längre handläggningstider. Sammantaget omfattas färre av en arbetslöshetsförsäkring som blivit sämre, dyrare att vara ansluten till och mer orättvis. Sabotaget av arbetslöshetsförsäkringen är en bärande del i regeringens långsiktiga strävan att försvaga löntagarna som kollektiv och stimulera framväxten av en låglönearbetsmarknad.

Den svenska arbetsmarknaden behöver en stabil och solidarisk arbetslöshetsförsäkring som bättre motsvarar dagens och framtidens behov. Den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen måste därför förbättras så att den ger verklig inkomstrygghet, och den allmänna grundförsäkringen måste förstärkas för att minska arbetslösa beroende av kommunala bidrag. Arbetslöshetsförsäkringen behöver ses över i sin helhet och reformeras i grunden så att den kan fylla sin funktion i den svenska arbetsmarknadsmodellen. Det är nödvändigt för ett solidariskt och tryggt arbetsliv och samhälle.

Vänsterpartiet vill stärka och utveckla den svenska arbetsmarknadsmodellen, där systemet med ett frivilligt medlemskap i arbetslöshetskassor med facklig anknytning har en viktig funktion att fylla. Sanningen är också att det inte är fler som kommer att kunna få inkomstrelaterad ersättning i en arbetslöshetsförsäkring som alla tvångsansluts till om inte kvalifikationsreglerna och ersättningsnivåerna ändras. Systemet med en allmän grundförsäkring och ett frivilligt medlemskap i a-kassor behöver i stället förbättras och anpassas till hur behoven ser ut på dagens och morgondagens arbetsmarknad.

Det finns tre stora övergripande problem med dagens arbetslöshetsförsäkring. För det första är nu mindre än 40 procent av de arbetslösa berättigade till någon ersättning över huvud taget. För det andra är taket för ersättning så lågt att bara en av tio som får ersättning får 80 procent av tidigare lön. För det tredje är avgifterna så höga att närmare en halv miljon medlemmar har lämnat a-kassorna.

Lösningen ligger inte i, som vissa borgerliga företrädare ibland har hävdad, att göra inkomstförsäkringen obligatorisk. Det är ersättningsvillkoren som måste förbättras och medlemsavgifterna som måste sänkas om vi ska komma åt de väsentliga problemen i försäkringen. Däremot skapar ett obligatorium nya problem. En obligatorisk a-kassa kan genomföras antingen genom att tvinga in människor i nu befintliga a-kassor eller genom att förstatliga a-kassan. Det första alternativet skulle innebära allvarliga ingrepp i föreningsfriheten, och med ett förstatligande riskerar vi att riva ner en väl fungerande organisation.

Systemet med statliga finansieringsbidrag till a-kassor med facklig anknytning infördes på 1930-talet, eftersom det ansågs vara det billigaste, administrativt enklaste och effektivaste sättet att organisera arbetslöshetsförsäkringen. Det förhållandet gäller också i dag. Genom att a-kassorna är branschanknutna blir de specialiserade på sina medlemmars förhållanden

och handläggningen blir effektiv. De som har erfarenhet av arbetslöshet och arbetslöshetsförsäkringen är också som regel mycket nöjda med a-kassornas service och vill behålla de fristående a-kassorna.

Mot bakgrund av ovanstående ska utgångspunkten för en översyn av arbetslöshetsförsäkringen vara att det även i fortsättningen ska vara frivilligt att vara medlem i en a-kassa och att arbetslöshetsförsäkringen ska vara solidariskt finansierad.

Vad som nu har anförts bör riksdagen tillkänna för regeringen. Det innebär att motion 2013/14:331 (V) yrkande 7 tillstyrks.

4. Administrering av försäkringen och aktivitetsstödet, punkt 2 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkänner för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:A331 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 21 och 22.

Ställningstagande

Vänsterpartiet menar att a-kassornas administrationskostnader bör fördelas solidariskt mellan a-kassorna. Därför bör ett förutsägbart system för utjämningsavgifter respektive utjämningsbidrag införas.

Regeringen har drivit igenom att dagar med aktivitetsstöd vid deltagande i arbetsmarknadspolitiska åtgärder numera ska räknas in i ersättningsperioden för arbetslöshetsförsäkringen. Arbetsförmedlingen beslutar om deltagande i åtgärden. Aktivitetsstödet finansieras liksom arbetslöshetsersättningen genom arbetsmarknadsavgiften, och statsbidraget för arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd belastar samma statliga anslag. Aktivitetsstödet storlek, utom schablonbeloppet, bestäms i praktiken av arbetslöshetskassorna för dem som är medlemmar. Försäkringskassan är utbetalande myndighet, men dagar med aktivitetsstöd belastar arbetslöshetsersättningsperioden. Eftersom det är många inblandade aktörer blir det svårt för den enskilde att veta vart han eller hon ska vända sig med frågor om aktivitetsstödet och förstå vem som ansvarar för vad. Hanteringen har blivit besvärligare i och med att det utbetalade aktivitetsstödet ska samordnas med dagar och nivåer i arbetslöshetsförsäkringen. Samordningen mellan de olika aktörerna leder också till fördröjda utbetalningar. Ansvar för aktivitetsstödet bör därför föras över till arbetslöshetskassorna.

Vad som ovan anförts bör riksdagen tillkänna för regeringen. Det innebär att motion 2013/14:A331 (V) yrkandena 21 och 22 bör bifallas.

5. Villkor för rätt till ersättning, punkt 3 (MP)

av Gunvor G Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Sf264 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 5 och avslår motionerna

2013/14:A249 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S) och

2013/14:A331 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 8–11, 19 och 20.

Ställningstagande

För att en person ska bli berättigad till ersättning från a-kassan krävs i dag att den sammanlagda arbetstiden under de senaste 12 månaderna överstiger 80 timmar per månad, eller att man arbetat minst 480 timmar under en sammanhängande period av sex kalendermånader, då under förutsättning att man har arbetat minst 50 timmar varje månad. Kravet på 80 timmars arbetad tid gör att många nu faller utanför systemet.

Miljöpartiet vill att villkoret om arbetad tid för ersättning anpassas till dagens arbetsliv. Kravet på 80 timmar bör ersättas med ett inkomstvillkor, beräknat utifrån de sex bästa månaderna inom en tolv månadersperiod. Det skulle göra att exempelvis egenföretagaren med ojämna inkomster och undersköterskan med timanställning får rätt till ersättning vid arbetslöshet även om hen inte har jobbat så mycket som krävs de senaste månaderna.

Vad som ovan anförts bör riksdagen tillkännage för regeringen. Det innebär att motion 2013/14:Sf264 (MP) yrkande 5 tillstyrks.

6. Villkor för rätt till ersättning, punkt 3 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:A331 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 8–11, 19 och 20 samt avslår motionerna

2013/14:Sf264 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 5 och

2013/14:A249 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S).

Ställningstagande

Ett växande problem på senare år är att allt fler har en så lös anknytning till arbetsmarknaden att de också har svårt att uppfylla villkoren i arbetslöshetsförsäkringen. För att så många som möjligt ska omfattas av inkomstryggheten bör därför regelverket förbättras på en rad områden.

Arbetsvillkoret

De skärpningar som gjordes av arbetsvillkoret 2007 innebär att det numera är mycket svårt för deltids- och visstidsanställda att kvalificera sig till ersättning. För en person med en 50-procentig tjänst räcker det med att vara frånvarande en dag från arbetet för att gå miste om rätten till ersättning. I sektorer där normalarbetstiden är kortare än 40 timmar per vecka, vilket exempelvis är vanligt inom vård och omsorg, är det omöjligt att uppfylla arbetsvillkoret om man har en 50-procentig tjänst.

Eftersom kvinnor är överrepresenterade både bland deltidsarbetande och visstidsanställda är detta snäva arbetsvillkor strukturellt diskriminerande mot kvinnor. Men också andra grupper drabbas oproportionerligt hårt av det skärpta arbetsvillkoret. IAF konstaterade i rapporten Effekter av förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen (2007:8) att de ”som har påverkats mest av höjningen av antal timmar är enligt arbetslöshetskassorna yngre sökande som är nytilträdna på arbetsmarknaden, deltidsarbetande (framför allt kvinnor), så kallade timanställda vikarier samt de som beviljats halv sjukersättning från Försäkringskassan”. Ytterligare en liten, men särskilt utsatt, grupp i sammanhanget är kulturarbetarna, vars möjligheter till trygga fasta anställningar är mycket små.

Utgångspunkten vid en översyn av arbetsvillkoret bör vara att utformningen är så generös att det finns marginaler för sjukfrånvaro även för deltidsarbetande och visstidsanställda och att strukturell diskriminering av kvinnor undviks.

Medlemsvillkoret

Utformningen av medlemsvillkoret bör vara noggrant avvägd med hänsyn till de rådande villkoren för olika grupper på arbetsmarknaden. Medlemsvillkoret måste utformas med hänsyn både till faktiska uppsägningstider och till de allt vanligare visstidsanställningarna. En översyn av medlemsvillkoret bör utgå från att den tid som den sökande måste ha varit medlem i en a-kassa inte får vara så kort att det lönar sig att stå utanför försäkringen till dess en uppsägning är ett faktum, men att medlemsvillkoret inte heller ska utestänga unga, som sällan erbjuds mer än korta visstidsanställningar, från möjligheten till inkomstrelaterad ersättning.

Överhoppningsbar tid

Före den 5 februari 2001 fanns ingen begränsning för hur lång den överhoppningsbara tiden fick vara. I dag gäller fyra olika regler beroende på orsaken till att den sökande varit förhindrad att arbeta. Det är svårt att finna övertygande skäl till att en person som varit föräldraledig eller hel-tidsstuderande ska anses ha mindre arbetsmarknadsanknytning än en person som under samma tid har varit sjuk eller följt med sin partner under dennes utlandstjänstgöring. Lika regler bör gälla för alla former av överhoppningsbar tid. Rättvisast och enklast vore det om begränsningen av den överhoppningsbara tiden togs bort permanent. Om inte detta är möjligt är det rimligt att begränsningen blir densamma för alla typer av överhoppningsbar tid. Den överhoppningsbara tiden bör då vara så lång att den inte diskriminerar och straffar ut grupper av människor. Begränsningen bör tas bort alternativt göras lika lång för alla typer av överhoppningsbar tid.

Studier bör i ökad utsträckning kunna utgöra överhoppningsbar tid. Arbetslösa uppmanas att studera för att få bättre utsikter på arbetsmarknaden; samtidigt kan den som nu följer det rådet tappa rätten till arbetslöshetsersättning. Därför borde studier på minst halvtid vara överhoppningsbar tid. En relevant jämförelse är sjukdom där styrkt sjukdom på minst halvtid är överhoppningsbar tid. Reglerna i ALF bygger på att studier är något som bedrivs i ungdomen, före inträdet på arbetsmarknaden. I dagens Sverige är studier något återkommande under en stor del av livet. Den som funderar på att studera i framtiden kan med dagens regler förvägras arbetslöshetsersättning, även om planerna ligger en bra bit in i framtiden. Arbetslöshetskassorna bryr sig oftast inte om planerade studier längre bort än någon termin eller något år, men tolkningarna är oklara. Reglerna i ALF bör utformas för att premiera, inte som i dag försvåra, livslångt lärande.

Lämpligt arbete

Kravet att söka ett lämpligt arbete i hela Sverige är tufft. Kravet att ta arbete utomlands är fullständigt orimligt. Ingen ska av ekonomiska skäl vara tvungen att flytta utomlands för att inte förlora den ersättning som man kvalificerat sig för. Det innebär en alltför stor förändring av livssituationen med konsekvenser ur en rad aspekter – ett annat arbetsrättsligt system, andra regler för socialförsäkringar, helt andra villkor för barnfamiljer vad gäller barnomsorg och skolor, förlorad kontakt med släktingar och vänner, ett nytt språk – för att det ska vara rimligt att betrakta ett arbete utomlands som ett lämpligt arbete. Däremot ska naturligtvis Arbetsförmedlingen informera om arbeten utomlands för den som frivilligt kan tänka sig att emigrera för att få en anställning.

En särskild fråga i sammanhanget är om arbete i försvaret ska betraktas som lämpligt arbete. Arbetsförmedlingen och Försvarmakten har kommit överens om att ingen ska anvisas arbete i försvaret. Det är dock inte lämpligt med en lösning som bara bygger på en överenskommelse mellan dessa myndigheter, något som kan ändras från den ena dagen till den andra. Frå-

gan bör regleras rättsligt. Regeringen bör därför ta initiativ till att föra in bestämmelser om arbete utomlands i allmänhet och inom Försvarsmakten i synnerhet i de föreskrifter som reglerar lämpligt arbete.

Förlängd ersättningsperiod

I dag saknas möjligheten att få ersättningsperioden förlängd efter 300 dagar. Det finns dock situationer då en förlängning är det mest rationella. Det kan t.ex. gälla personer som genomgått en arbetsmarknadsutbildning som gör det möjligt för dem att söka nya typer av arbeten men som hänvisas till jobb- och utvecklingsgaranti i stället för jobbsökande eftersom de har gjort av med de 300 ersättningsdagarna. Det är väsentligt att reglerna i arbetslöshetsförsäkringen är utformade så att de inte i praktiken sätter upp hinder för den enskilde mot att få en varaktig anställning efter arbetslösheten. Därför bör det i vissa situationer finnas möjlighet till ytterligare en ersättningsperiod.

Vad som ovan anförts om villkoren för rätt till ersättning bör riksdagen tillkänna för regeringen. Det innebär att motion 2013/14:A331 (V) yrkandena 8–11, 19 och 20 tillstyrks.

7. Rätten att begränsa sitt arbetssökande, punkt 4 (SD, V)

av Mattias Karlsson (SD) och Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:A331 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 18.

Ställningstagande

De flesta människor vill i första hand hitta ett nytt jobb på sin hemort eller inom pendlingsavstånd och inom det yrke de har utbildning för eller erfarenhet av. Det är också samhällsekonomiskt rationellt att ta till vara människors kompetens och utbildning, samtidigt som det är slöseri med både Arbetsförmedlingens och arbetsgivares tid att människor med helt fel kompetens anvisas till lediga jobb. Möjligheten att begränsa sitt sökområde geografiskt är viktig framför allt för den enskilde och i förekommande fall den enskildes familj, men också för orter på landsbygden som redan är drabbade av utflyttning.

Principen om begränsat sökområde, geografiskt och yrkesmässigt, under den första tiden av arbetslöshet var praxis på många arbetsförmedlingar fram till 2001, men tillämpningen såg olika ut i olika delar av landet. För att öka rättssäkerheten skrevs därför rätten att begränsa sökområdet under de första 100 dagarna in i lagen 2001. Lagen skrotades av regeringen

2007, vilket har öppnat för godtycke och skapat oförutsägbarhet i vilka krav som gäller. Det är nu den enskilde arbetsförmedlaren som från dag ett ska avgöra om särskilda skäl talar för att en arbetssökande ska tillåtas begränsa sitt sökande. Det är mer rationellt, rättssäkert och humant att ha en tydlig tidsgräns som gäller lika för alla.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen som sin mening att regeringen bör återkomma till riksdagen med lagförslag som ger arbetslösa rätt att begränsa sitt arbetssökande under de första 100 dagarna. I stället för att göra detta har regeringen skickat frågan till den parlamentariska socialförsäkringsutredningen. Frågan brådskar emellertid, och ytterligare utredning är inte nödvändig. Regeringen bör därför snarast, mot bakgrund av riksdagens tidigare tillkännagivande, återkomma med lagförslag som ger arbetslösa rätt att begränsa sitt arbetssökande under de första 100 dagarna.

Vad som ovan anförts bör riksdagen tillkänna för regeringen. Det innebär att motion 2013/14:A331 (V) yrkande 18 tillstyrks.

8. Deltidsbegränsningen, punkt 5 (SD)

av Mattias Karlsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkänner för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Sf203 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 12 och bifaller delvis motionerna

2013/14:A259 av Lena Hallengren och Matilda Ernkrans (båda S),

2013/14:A274 av Christer Engelhardt (S) och

2013/14:A347 av Börje Vestlund (S).

Ställningstagande

För veckor när en person varit arbetslös på deltid ges högst 75 ersättningsdagar per ersättningsperiod, dvs. om man får ut en ersättningsdag per vecka räcker deltid dagarna i 75 veckor, men om man får ut tre ersättningsdagar per vecka räcker deltid dagarna i 25 veckor.

Regelverket om 75 ersättningsdagar ovan gäller även dem som har ett deltidsföretag, den s.k. 10/17-regeln. Detta leder till att en egenföretagare som vid sidan av sitt deltidsföretag även varit heltidsanställd utan att drabbas negativt i ersättningsystemet kan fortsätta att driva sitt deltidsföretag. Men om företagaren haft en deltidсанställning och drivit sitt företag på deltid kan personen tvingas lägga ned sitt företag efter 75 dagar när rätten till ersättning från a-kassan upphör. Att väl fungerande företag riskerar att läggas ned är bara ytterligare ett exempel på hur illa den s.k. 75-dagarsregeln fungerar.

Riksdagen beslutade redan i maj 2011 att avskaffa 75-dagarsregeln, men regeringen har inte återkommit med lagförslag. Regeringen bör därför snarast återkomma med förslag så att beslutet om avskaffande av regeln om 75 dagar kan verkställas. Det är anmärkningsvärt att regeringen inte redan har återkommit med ett förslag då riksdagen tidigare har fattat ett sådant beslut. Nuvarande regler leder till att väl fungerande företag tvingas läggas ned.

Vad som ovan anförts bör riksdagen tillkännage för regeringen. Det innebär att motion 2013/14:Sf203 (MP) yrkande 12 tillstyrks och att motionerna 2013/14:A259 (S), 2013/14:A274 (S) och 2013/14:A347 (S) tillstyrks delvis.

9. Icke-diskriminerande regelverk, m.m., punkt 6 (S)

av Ylva Johansson (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Kerstin Nilsson (S) och Anna-Lena Sörenson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:A388 av Hannah Bergstedt m.fl. (S) yrkande 4 och avslår motion 2013/14:A331 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 12, 13, 16 och 17.

Ställningstagande

Sverige har i dag, jämfört med andra länder, en hög andel unga medlemmar i fackföreningar. När man är ny i arbetslivet är risken stor att man blir utnyttjad och t.ex. får fel lön, vilket inte minst LO:s satsning på en jourtelefon för ungdomar har visat. Med anledning av förhållandena för unga på arbetsmarknaden när det gäller sådant som anställningstrygghet och tillfälliga anställningar, blir behovet av ett fackföreningsmedlemskap och ett medlemskap i a-kassan av största vikt även för ungdomar.

Höga avgifter och tuffare inträdesvillkor drabbar unga särskilt hårt. Låga löner, deltidsanställningar och otrygga anställningar gör att många inte kommer in i a-kassan eller att de tvingas välja bort den. För dem som trots allt är med och betalar lika mycket som alla andra gäller andra och sämre regler. Unga får snabbare avtrappning och lägre ersättningsnivåer än övriga i försäkringen. Vi anser att detta bör ändras.

Vad som ovan anförts bör riksdagen tillkännage för regeringen. Det innebär att motion 2013/14:A388 (S) yrkande 4 tillstyrks.

10. **Icke-diskriminerande regelverk, m.m., punkt 6 (V)**

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:A331 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 12, 13, 16 och 17 samt avslår motion

2013/14:A388 av Hannah Bergstedt m.fl. (S) yrkande 4.

Ställningstagande

Beräkning av normalinkomst och normalarbetstid

Med dagens regler för arbetslöshetsförsäkringen beräknas normalarbetstiden med utgångspunkt i den genomsnittliga arbetstiden under en ramtid av tolv månader. Det innebär att en person som har en visstidsanställning på heltid som varar i sex månader får en ersättning som är beräknad för en halvtidstjänst. Det är en orimlig ordning i en situation då olika visstidsanställningar blivit allt vanligare. Bland ungdomar är olika slag av visstidsanställningar i dag den vanligaste anställningsformen och ofta det enda som står till buds.

Den ökande andelen visstidsanställningar på arbetsmarknaden är ett problem, och Vänsterpartiet har ett antal förslag på hur fler ska kunna erbjudas trygga, fasta anställningar. Men självklart måste det finnas möjligheter att ta in vikarier och anställa personer under begränsade tidsperioder om det finns skäl för det. Då är det också rimligt att de som utför dessa tidsbegränsade jobb ges en möjlighet att kvalificera sig till en skälig ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Normalarbetstiden bör beräknas så att den inte diskriminerar deltids- och visstidsanställda.

Reglerna för beräkning av normalarbetstid och normalinkomst måste också förenklas. I normalfallet bör beräkningen göras utifrån den anställdes avtalade arbetstid och lön. Dagens regler för beräkning av normalarbetstid och normalinkomst är mycket komplicerade. De bör förenklas av rättssäkerhets- och effektivitetsskäl. Medlemmen bör ha någon möjlighet att bedöma vilken ersättning hon eller han kommer att få. Det är inte rimligt att arbetslöshetskassorna tvingas begära kompletteringar och sitta och räkna på detaljer som i liten utsträckning påverkar utfallet. Det bör också bli enklare för arbetsgivarna att fylla i arbetsgivarintygen rätt.

En utgångspunkt bör vara att för de allra flesta, åtminstone 80 procent, ska beräkningen göras utifrån medlemmens avtalade arbetstid och lön. ”Normal” frånvaro – kortare sjukperioder eller vård av sjukt barn, enstaka obetalda semesterdagar för en nyanställd (kanske med semesterersättning från tidigare jobb), enstaka dagar med tjänstledighet (t.ex. för en begravn-

ning eller flytt) – ska inte behöva utredas av arbetslöshetskassan. Det svåra är var man drar gränsen för vad som är normalt. En möjlighet kunde vara att frånvaro mindre än 100 timmar för den som varit heltidsanställd i ett år inte behöver redovisas av arbetsgivaren. För månader där arbetsvillkoret är uppfyllt bör sedan inget avdrag göras för dagar med sjukdom, föräldrapenning eller politiska och fackliga uppdrag.

Förtida uttag av pension

För den som gör ett förtida uttag av pensionen görs pensionsavdrag från en dagpenning som är 65 procent av normalinkomsten. Denna 65-procentsberäkning härrör från ATP-systemet. Pensionen beräknades då bli 65 procent av lönen. Förmodligen var resonemanget att den som valt att pensionera sig inte skulle få bättre inkomst genom arbetslöshetsförsäringen. Med dagens pensionssystem, där man kan ta ut delar av pensionen, blir förhållandet annorlunda. Omräkningen till 65 procent slår hårt mot dem som tar ut en liten del av pensionen (t.ex. premiepensionen) och har en låg normalinkomst. Den som har en hög normalinkomst får högsta dagpenning även med 65-procentig ersättningsnivå och får ett pensionsavdrag på några kronor. Den som däremot har en låg normalinkomst kan få ersättningen sänkt med 100 kronor per dag för en premiepension på 100 kronor per månad. Det är svårt att se rimligheten i att pensionsavdrag ska göras för den som har av sagt sig sin pension. Dessa regler måste därför anpassas till hur pensionssystemet fungerar i praktiken. Pensionsavdrag bör göras utan omräkning av dagpenningen, och för den som blivit beviljad förtida uttag men inte tar ut pension bör inget pensionsavdrag göras.

Neutralitet i förhållande till ålder och familjesituation

Arbetslöshetsförsäringen ska ge ersättning som baseras på den tidigare löneinkomsten. Regeringen åldersdiskriminerar ungdomar. Trots att de betalar samma avgift som äldre får de en kortare ersättningsperiod. De särskilda undantagen för föräldrar till barn under 18 år är också en främmande fågel i ett inkomstbortfallsbaserat försäkringssystem. Arbetslöshetsförsäringen ska inte vara utformad så att den diskriminerar unga. Försäringen ska vara neutral i förhållande till ålder och familjesituation.

Vad som ovan anförts om förändringar i försäkringens regelverk i syfte att göra det neutralare och enklare bör riksdagen tillkänna för regeringen. Det innebär att motion 2013/14:A331 (V) yrkandena 12, 13, 16 och 17 tillstyrks.

11. Företagares villkor och regler om bisyssla i försäkringen, punkt 7 (MP)

av Gunvor G Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:Sf203 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkandena 6, 9 och 10 samt 2013/14:N210 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 22 och avslår motionerna

2013/14:A331 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 14 och

2013/14:A383 av Kristina Nilsson och Jasenko Omanovic (båda S).

Ställningstagande

Miljöpartiet ser Sveriges småföretagare som viktiga i omställningen till ett grönare samhälle och när det gäller att skapa många nya jobb. Det finns många entreprenörer som har alla chanser att starta småföretag som kan utvecklas till framgångssagor. Dessa entreprenörer förtjänar ett robustare och tryggare trygghetssystem. Inte minst många kvinnor upplever att riskerna med att starta företag är för stora.

Miljöpartiet vill ge ökad trygghet för medhjälpande make, maka eller sambo till egenföretagare. Egenföretagares medhjälpande makes eller makas arbetade tid ska beaktas, dvs. klassas som tid med förvärvsarbete, även om arbetet utförts i en enskild näringsverksamhet som visat underskott, vilket inte är fördelat på maken eller maken. Avsikten med förslaget är att associationsform inte ska vara avgörande för rätten till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Även sambor inkluderas av förslaget. Enligt riksdagens utredningstjänsts beräkningar kan detta förslag möjligen leda till att något fler kan anses ha uppfyllt ett arbetsvillkor och därmed ha rätt till ersättning. Kostnaden bedöms dock som marginell.

Många egenföretagare faller mellan stolarna i dagens trygghetssystem. Det är viktigt att bedömningen av arbetsförmåga görs rättssäkert och på samma sätt av Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. För att harmonisera reglerna i arbetslöshetsförsäkringen med sjukförsäkringsreglerna bör kravet om att stå till arbetsmarknadens förfogande minska från dagens 17 timmar till 10 timmar. Om Försäkringskassan avslår ansökan om sjukpenning ska egenföretagaren ha rätt till a-kasseersättning så som andra som har gått från sjukförsäkring till arbetsökande, förutsatt att alla övriga villkor uppfylls.

Anställda som säger upp sig utan giltig anledning förlorar rätten till arbetslöshetsersättning under 45 dagar. Giltigt skäl kan t.ex. vara hälsoskäl. Samma regel gäller för egenföretagare, inklusive egenföretagare som

t.ex. på grund av svag lönsamhet slutar med sitt företag. För egenföretagare blir den ekonomiska karensen ofta större eftersom företagets svaga ekonomi påverkar ersättningsnivån. Begreppet svag lönsamhet är i detta sammanhang mer komplext än företagets resultat – så komplext att a-kassorna har svårt att hantera det.

Detta ser Miljöpartiet som ett problem eftersom risktagandet vid eget företagande är större än riskerna med att vara anställd. Många företagare som vågat ta steget att starta eget företag kan tvingas upphöra med sin verksamhet efter några år på grund av vikande konjunktur eller sämre efterfrågan. För att öka tryggheten för egenföretagare och minska riskerna vill Miljöpartiet att avstängningsregeln, som i enlighet med ovan stänger av företagare från ersättning under 45 dagar, förändras. En utredning bör göras av möjligheten att sänka antalet avstängningsdagar från 45 till exempelvis 20, då man som företagare redan har ökad risk. Det bör också utredas vidare vad som ska räknas som giltiga skäl och som rimlig försörjning.

I dag är det stor risk att en anställd i ett socialt företag inte kan få a-kassa vid arbetslöshet om hon eller han sitter i styrelsen eller tecknar företagets firma. Det är ett stort bekymmer och hindrar människor från att ta ansvar. I utredningsbetänkandet Trygghetssystemen för företagare (SOU 2008:89) lades i stor parlamentarisk enighet förslag fram om att alla anställda i sociala företag ska räknas som just anställda i ALF:s mening, oavsett om de sitter i styrelsen eller tecknar företagets firma. Även om det har kommit signaler om en ny praxis finns ännu exempel på arbetslösa som nekats a-kassa på grund av uppdrag i sociala företag. Regelverket bör förtydligas så att en anställd i ett socialt företag ska kunna få a-kassa vid arbetslöshet även om han eller hon sitter i styrelsen eller tecknar företagets firma.

Vad som ovan anförts om ökad trygghet för företagare bör riksdagen tillkännage för regeringen. Det innebär att motionerna 2013/14:Sf203 (MP) yrkandena 6, 9 och 10 samt 2013/14:N210 (MP) yrkande 22 tillstyrks.

12. Företagares villkor och regler om bisyssla i försäkringen, punkt 7 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:A331 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 14 och avslår motionerna 2013/14:Sf203 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkandena 6, 9 och 10,

2013/14:N210 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 22 och
2013/14:A383 av Kristina Nilsson och Jasenko Omanovic (båda S).

Ställningstagande

Rätten att kombinera ersättning från arbetslöshetsförsäkringen med inkomster från en bisyssla är viktig för människors möjligheter att ha en fot kvar i arbetslivet, även om de förlorar det jobb de har sin huvudsakliga försörjning ifrån. En bisyssla kan också vara vägen in i ett nytt yrke för en person som drabbas av arbetslöshet.

Inte minst för yrkesutövare i kultursektorn kan möjligheten att behålla en bisyssla vara helt avgörande för att kunna ta jobb inom deras egentliga yrke. I en bransch där fasta jobb är mycket ovanliga kan en bisyssla vara en nödvändig ankarpunkt för att knyta kontakter som kan leda till mer varaktiga jobb inom det egna yrket. Att tvingas välja mellan en sådan bisyssla och ersättning från arbetslöshetsförsäkringen är kontraproduktivt om målet är att gynna försörjning genom eget arbete.

Regelverket för godkända bisysslor bör därför vara generöst. Dagens regler kräver att en bisyssla ska ha utförts i minst tolv månader för att godkännas i kombination med ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Det är ett för högt ställt krav mot bakgrund av hur arbetsmarknaden ser ut för framför allt kulturarbetare. Kravet på hur länge en bisyssla ska ha utförts bör sänkas från minst tolv månader till minst sex månader.

Vad som ovan anförts bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Det innebär att motion 2013/14:A331 (V) yrkande 14 tillstyrks.

13. Aktivitetsrapporter för personer med aktivitetsstöd, punkt 9 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:A327 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Sedan den 1 september 2013 måste arbetslösa i detalj redovisa sin aktivitet till Arbetsförmedlingen i s.k. aktivitetsrapporter för att inte mista sin rätt till a-kassa. Vänsterpartiet anser att det är ett beslut som tagits på tveklaktiga grunder och som innebär ett slöseri med såväl de arbetssökandes som arbetsförmedlarnas tid.

Regeringen skriver i budgetpropositionen för 2014 att den avser att utöka kravet på aktivitetsrapporter till att också omfatta dem som har aktivitetsstöd. Det innebär ytterligare byråkrati och pappersarbete på bekostnad av kvalificerat förmedlingsarbete och seriöst jobbsökande.

De regler om aktivitetsrapporter som trädde i kraft den 1 september 2013 bör därför inte utvidgas till att även gälla sökande med aktivitetsstöd; i stället bör reglerna avskaffas.

Vad som ovan anförts bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Det innebär att motion 2013/14:A327 (V) yrkande 2 tillstyrks.

Särskilda yttranden

1. Grundläggande principer för försäkringen, punkt 1 (SD)

Mattias Karlsson (SD) anför:

De förslag om arbetslöshetsförsäkringen som Sverigedemokraterna presenterade i bl.a. motionerna 2013/14:Fi282 och 2013/14:A360 behandlades av riksdagen i samband med beredningen av 2014 års budget. Jag har därför ingen möjlighet att reservera mig i denna del, men står naturligtvis bakom de tidigare behandlade förslagen och vill i detta sammanhang framföra följande.

Sverigedemokraterna betraktar arbetslöshetsförsäkringen som en del av de grundläggande ekonomiska trygghetssystemen, i form av försörjningsstöd, pension, föräldraförsäkring och sjukförsäkring. A-kassan ska vara garanterad samtliga medborgare som uppfyller kraven för ersättning, och den ska vara solidariskt finansierad.

Sverigedemokraterna menar att dagens a-kassa inte fungerar tillfredsställande vare sig ur ett rättviseperspektiv eller ett matchningsperspektiv och föreslår därför tre övergripande åtgärder: en höjning av taket i försäkringen, ett återinförande av den s.k. 100-dagarsregeln och ett avskaffande av deltidsbegränsningen.

2. Rätten att begränsa sitt arbetssökande, punkt 4 (S)

Ylva Johansson (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Kerstin Nilsson (S) och Anna-Lena Sörenson (S) anför:

Riksdagen tillkännagav den 1 juni 2011 för regeringen som sin mening att regeringen borde återkomma till riksdagen med lagförslag som ger arbetslösa rätt att begränsa sitt arbetssökande under de första 100 dagarna. Regeringen har valt att hänskjuta frågan till den parlamentariska socialförsäkringsutredningen.

Vi utgår från att regeringen, när den parlamentariska socialförsäkringsutredningen lämnat förslag i denna del, utan ytterligare fördröjning tar nödvändiga initiativ i enlighet med riksdagens tillkännagivande och utredningens förslag.

3. Deltidsbegränsningen, punkt 5 (S)

Ylva Johansson (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Kerstin Nilsson (S) och Anna-Lena Sörenson (S) anför:

Riksdagen tillkännagav den 1 juni 2011 för regeringen som sin mening att regeringen skulle se över arbetslöshetsförsäkringens regelverk i fråga om deltidbegränsningen så att det inte diskriminerar deltidarbetslösa och återkomma till riksdagen i frågan. Regeringen har valt att hänskjuta frågan till den parlamentariska socialförsäkringsutredningen.

Vi utgår från att regeringen, när den parlamentariska socialförsäkringsutredningen lämnat förslag i denna del, utan ytterligare fördröjning tar nödvändiga initiativ i enlighet med riksdagens tillkännagivande och utredningens förslag.

4. Deltidsbegränsningen, punkt 5 (MP)

Gunvor G Ericson (MP) anför:

För veckor när en person varit arbetslös på deltid ges högst 75 ersättningsdagar per ersättningsperiod, dvs. om man får ut en ersättningsdag per vecka räcker deltid dagarna i 75 veckor, men om man får ut tre ersättningsdagar per vecka räcker deltid dagarna i 25 veckor.

Regelverket om 75 ersättningsdagar ovan gäller även dem som har ett deltidföretag, den s.k. 10/17-regeln. Detta leder till att en egenföretagare som vid sidan av sitt deltidföretag även varit heltidsanställd utan att drabbas negativt i ersättningssystemet kan fortsätta att driva sitt deltidföretag. Men om företagaren haft en deltidanställning och drivit sitt företag på deltid kan personen tvingas lägga ned sitt företag efter 75 dagar när rätten till ersättning från a-kassan upphör. Deltidsanställda tvingas välja mellan att jobba kvar på deltid med låg lön eller att säga upp sig för att kunna stämpla på heltid. Dessutom riskerar väl fungerande företag att läggas ned. Den s.k. 75-dagarsregeln var feltänkt från början men har nu prövats under några år och inte lett till att ofrivillig deltidarbetslöshet upphört.

Riksdagen beslutade redan i maj 2011 att avskaffa 75-dagarsregeln, men regeringen har inte återkommit med förslag. Regeringen bör därför snart återkomma med förslag så att beslutet om avskaffande av regeln om 75 dagar kan verkställas. Det är anmärkningsvärt att regeringen inte redan återkommit med ett förslag då riksdagen tidigare har fattat ett sådant beslut. Nuvarande regler leder till att väl fungerande företag tvingas läggas ned. Jag förväntar mig att regeringen ser till att genomföra riksdagens beslut.

5. Deltidsbegränsningen, punkt 5 (V)

Ali Esbati (V) anför:

Vänsterpartiet menar att dagens regelverk drabbar deltidarbetslösa, som ofta redan har en svår ekonomisk situation på ett orimligt sätt. Argumentet om att ändringen skulle stimulera till fler heltidstjänster har visat sig vara

svagt i praktiken. Vänsterpartiet motionerade om ändring i reglerna – och avsatte erforderliga medel – i samband med vårt alternativa förslag till statsbudget. Det yrkandet – motion 2013/14:A331 yrkande 4 – avvisades av riksdagen i samband med budgetbehandlingen.

Riksdagen har den 1 juni 2011 tillkännagett för regeringen som sin mening att regeringen ser över arbetslöshetsförsäkringens regelverk i fråga om deltidsbegränsningen så att det inte diskriminerar deltidsarbetslösa och återkommer till riksdagen i frågan. Regeringen har valt att hänskjuta frågan till den parlamentariska socialförsäkringsutredningen.

Jag utgår från att regeringen, när den parlamentariska socialförsäkringsutredningen lämnat förslag i denna del, utan ytterligare fördröjning tar nödvändiga initiativ i enlighet med riksdagens tillkännagivande och utredningens förslag.

6. Förtroendevaldas villkor i försäkringen, punkt 8 (V)

Ali Esbati (V) anför:

Jag anser att den överenskommelse som uppnåtts i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen uppfyller Vänsterpartiets grundläggande krav i fråga om förtroendevaldas villkor i arbetslöshetsförsäkringen. Jag väljer därför att inte reservera mig till förmån för Vänsterpartiets motion 2013/14:A331 yrkande 15. Jag utgår emellertid från att regeringen skyndsamt återkommer med ett förslag i linje med utredningens förslag och inte hänvisar till ytterligare beredning av en fråga som redan utretts i flera omgångar. Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen får inte bli ett allmänt väntrum för förslag som det finns en parlamentarisk majoritet eller till och med enighet bakom.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013

2013/14:Sf203 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökad trygghet för medhjälpande make, maka eller sambo.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätt till a-kasseersättning om ansökan om sjukpenning avslås.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att minska antalet avstängningsdagar m.m. när företagets verksamhet upphör.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att genomföra beslutet om att ta bort 75-dagarsregeln i a-kassan.

2013/14:Sf264 av Åsa Romson m.fl. (MP):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inkomstkrav i stället för krav på arbetad tid i a-kassan.

2013/14:So624 av Hillevi Larsson m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återupprätta arbetslöshets- och sjukförsäkringen.

2013/14:N210 av Jonas Eriksson m.fl. (MP):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en anställd i ett socialt företag ska få a-kassa vid arbetslöshet även om denne sitter i styrelsen eller tecknar företagets firma.

2013/14:A216 av Ingemar Nilsson och Kristina Nilsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsvillkoren inom lagen om arbetslöshetsförsäkring.

2013/14:A222 av Anders Sellström och Anders Andersson (båda KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att indexera taket i a-kassan.

2013/14:A223 av Jörgen Hellman m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetslöshetsförsäkringen och arbetsmarknadspolitiken.

2013/14:A229 av Christer Engelhardt (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att möjliggöra alla medborgares rätt att ha ett politiskt uppdrag.

2013/14:A249 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten till a-kasseersättning vid $\frac{3}{4}$ sjukersättning.

2013/14:A259 av Lena Hallengren och Matilda Ernkrans (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om deltidarbete och deltidstämpling.

2013/14:A273 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fackliga förtroendeuppdrag och a-kassa.

2013/14:A274 av Christer Engelhardt (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över gällande deltidbegränsningar i a-kassereglerna.

2013/14:A282 av Lennart Axelsson och Eva-Lena Jansson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett bra ekonomiskt stöd vid arbetslöshet.

2013/14:A304 av Olle Thorell m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av arbetslöshetsförsäkringen.

2013/14:A308 av Adnan Dibrani m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förtroendevaldas villkor för a-kassa.

2013/14:A318 av Helén Pettersson i Umeå m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om a-kassans regler för arbetslösa med politiska förtroendeuppdrag.

2013/14:A327 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de regler om aktivitetsrapporter som trädde i kraft den 1 september 2013 inte bör utvidgas till att även gälla sökande med aktivitetsstöd utan i stället bör reglerna avskaffas.

2013/14:A331 av Josefin Brink m.fl. (V):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utgångspunkten för en översyn av arbetslöshetsförsäkringen ska vara att det även i fortsättningen ska vara frivilligt att vara medlem i en a-kassa och att arbetslöshetsförsäkringen ska vara solidariskt finansierad.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utgångspunkten vid en översyn av arbetsvillkoret bör vara att utformningen ska vara så generös att det finns marginaler för sjukfrånvaro även för deltidsarbetande och visstidsanställda och att strukturell diskriminering av kvinnor undviks.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en översyn av medlemsvillkoret bör utgå från att det inte får vara så kort att det lönar sig att stå utanför försäkringen till dess en uppsägning är ett faktum men att det inte heller ska utestänga unga, som sällan erbjuds mer än korta visstidsanställningar, från möjligheten till inkomstrelaterad ersättning.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att begränsningen av den överhoppningsbara tiden bör tas bort permanent alternativt göras lika lång för alla typer av överhoppningsbar tid.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att villkoren för att få räkna studier som överhoppningsbar tid bör utformas för att premiera, inte som i dag försvåra, livslångt lärande.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att normalarbetstiden bör beräknas så att den inte diskriminerar deltids- och visstidsanställda.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att beräkningen av normalinkomst och normalarbetstid bör förenklas.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kravet att en bisyssla ska ha utförts i minst tolv månader för att godkännas i kombination med arbetslöshetsersättning bör sänkas.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att nya regler i syfte att stärka fackligt och politiskt förtroendevaldas rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen bör utarbetas.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att pensionsavdrag bör göras utan omräkning av dagpenningen, och för den som blivit beviljad förtida uttag men inte tar ut pension bör inget pensionsavdrag göras.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetslöshetsförsäkringen inte ska vara utformad så att den diskriminerar unga, utan den ska vara neutral i förhållande till ålder och familjesituation.
18. Riksdagen begär att regeringen, mot bakgrund av riksdagens tidigare tillkännagivande, snarast återkommer med lagförslag som ger arbetslösa rätt att begränsa sitt arbetssökande under de första 100 dagarna.
19. Riksdagen begär att regeringen tar initiativ till att, i enlighet med vad som anförs i motionen, föra in bestämmelser om arbete utomlands i allmänhet och inom Försvarmakten i synnerhet i de föreskrifter som reglerar lämpligt arbete.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det är väsentligt att reglerna i arbetslöshetsförsäkringen är utformade så att de inte i praktiken sätter upp hinder för den enskilde att få en varaktig anställning efter arbetslösheten, och därför bör det i vissa situationer finnas möjlighet till en ytterligare ersättningsperiod.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett förutsägbart system för utjämningsavgifter respektive utjämningsbidrag mellan a-kassorna bör införas.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ansvaret för aktivitetsstödet bör föras över till a-kassorna.

2013/14:A347 av Börje Vestlund (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med förslag till beslut med anledning av det tillkännagivande som finns när det gäller deltidsbegränsningsreglerna.

2013/14:A357 av Edward Riedl (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över möjligheten att införa en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

2013/14:A365 av Mehmet Kaplan m.fl. (MP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa arbetslivstrygghet.

2013/14:A383 av Kristina Nilsson och Jasenko Omanovic (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att få fler att våga starta nya företag.

2013/14:A388 av Hannah Bergstedt m.fl. (S):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en icke-diskriminerande a-kassa.

2013/14:A409 av Ylva Johansson m.fl. (S):

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en omfattande översyn av arbetslöshetsförsäkringen.